

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 10. marec 1972

Štev. 10 (1547)

STRANKE SO DOSEGLE SPORAZUM:

Občinska struktura na Koroškem

se bo z združitvijo občin močno spremenila

Odločitev je padla. Tri v koroškem deželnem zboru zastopane stranke — SPÖ, ÖVP in FPÖ — so dosegle sporazum o novi občinski strukturi, ki se bo z združitvijo cele vrste občin močno spremenila. Od sedanjih 204 občin na Koroškem jih bo po 1. januarju 1973 ostalo le še 121, kajti 83 dosedanjih občin bo združenih s sosednjimi občinami v večje upravne enote. Tozadevni sporazum poleg tega predvideva, da bodo posamezna določila veljavnega deželnega zakona o občinah spremenjena in prilagojena novim razmeram. Predvsem pa so se stranke tudi že sporazumele, da bomo prihodnje leto imeli na Koroškem predčasne občinske volitve, za katere je predviden 25. marec 1973.

Reforma občinske strukture bo privedla do precejšnjih sprememb tudi na dvojezičnem ozemlju Koroške. Tako bosta v šmohorskem okraju občini Brdo in Goriče vključeni v občino Šmohor, medtem ko bo občina Blače združena z občino Šteben na Zilji. V beljaškem okraju bo občina Marija na Zilji združena z občino Beljak, v občini Bekštanj bo vključena občina Ledince z izjemo katastralne občine Gora, ki pride zdaj k občini Rožek, občina Straja vas bo zdru-

žena s sosednjimi občinami v večje upravne enote. Tozadevni sporazum poleg tega predvideva, da bodo posamezna določila veljavnega deželnega zakona o občinah spremenjena in prilagojena novim razmeram. Predvsem pa so se stranke tudi že sporazumele, da bomo prihodnje leto imeli na Koroškem predčasne občinske volitve, za katere je predviden 25. marec 1973.

Iz predvidenih sprememb torej vidimo, da so pri oblikovanju nove občinske strukture vsaj delno upoštevali tudi načelne pomisleke, ki smo jih koroški Slovenci izrazili z narodnostnega vidika. Tako bodo na dvojezičnem ozemlju od prvotno prav tako za združitve predvidenih občin še naprej ostale samostojne občine Sele, Bilčovs, Škofiče, Hodišje, Škocijan, Žitara vas in Globasnica. V Ziljski dolini bo občina Straja vas združena z občino Bistrica na Zilji, medtem ko naj bi bili prvotno obe občini vključeni v občino Čajna, kar bi bilo v narodnem oziru gotovo še slabše.

Če po eni strani priznamo, da so tvorci nove občinske strukture naše argumente vsaj delno upoštevali, moramo po drugi strani prav tako jasno ugotoviti, da se glede obrobni dvojezičnih občin žal ni-

ozirali na naše načelne pomisleke. Ziljski občini Brdo in Goriče bosta vključeni v občino Šmohor, občina Marija na Zilji bo spojena z občino Beljak, občina Vetrinj bo priključena k občini Celovec, občina Medgorje bo razdeljena na občini Grabštanj in Zrelec, občina Radiše pa bo prišla v občino Zrelec, kar je v narodnem pogledu gotovo posebno zaskrbljujoče. In končno bo v nasprotju z našim načelnim stališčem (da z dvojezičnimi občinami ne smejo biti združene nemške občine) k občini Grebinj priključena občina Puštica.

V sklenjeni novi občinski strukturi vsekakor vidimo praktično skrčenje dvojezičnega ozemlja, pri čemer upamo, da to vsaj ni bil glavni vzrok združenja občin, marveč da so — kakor na pristojnih mestih zagotavljajo — igrali vlogo predvsem gospodarski in drugi stvarni argumenti. V našem upanju nas utrjuje zlasti še zagotovilo merodajnih, da za te kraje v narodnostnem pogledu ne bo prišlo do bistvenih sprememb, kar potrjuje tudi dejstvo, da nameravajo krajevnim zastopnikom dati v novih občinah večje pristojnosti.

Nedvomno pa bo šele bodočnost pokazala, kaj so bile besede in kakšna bodo dejanja. Ne nazadnje bo odvisno od razvoja znotraj novih upravnih enot, ali bo reforma občinske strukture — kakor že večkrat v zgodovini — spel le v škodo aviohtonega slovenskega ljudstva, ali pa bo dejansko

SPOMINSKA SLAVNOST

OB 30-LETNICI
IZSELJEVANJA KOROŠKIH SLOVENCEV

Letos bo minilo 30 let od zločinskega izseljevanja koroških Slovencev. Za to obletnico bosta Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem v sodelovanju s Krščansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo priredila

SPOMINSKO SLAVNOST

ki bo v nedeljo 16. aprila 1972 s pričetkom ob 14.30 uri v celovškem Domu glasbe.

Podrobnosti o tej prireditvi bomo še pravočasno objavili.

Prireditveni odbor

pomenila združitve tako v teritorialnem kot tudi in predvsem v družbenem smislu, namreč v duhu medsebojnega razumevanja in spo-

štovanja, kar edino more zagotoviti enakopravno sodelovanje in mirno sožitje obeh narodov v de-

Predsedniška tekma v Ameriki

V Ameriki bodo predsedniške volitve sicer šele 7. novembra, vendar se je „predsedniška tekma“ začela že ta teden, in sicer s predhodnimi volitvami v zvezni državi New Hampshire.

Predsedniške volitve upravičeno veljajo za najbolj zapleteno volilno tekmo v svetu sploh. V bistvu gre pri teh volitvah za svojsveno kombinacijo neposrednih in posrednih volitev. V času od 7. marca do 20. junija bodo potekale predhodne volitve po zveznih državah, ki so pravzaprav barometer razpoloženja ameriških volivcev, imajo pa le nezaten vpliv na končni rezultat volitev kot takih. Na teh pred-

hodnih volitvah odločajo volivci glede kandidatov posameznih strank. Med številnimi kandidati, ki jih je že doslej več kot dvajset, bodo končnega predsedniškega kandidata izbrali 10. julija za demokratsko stranko in 21. avgusta za republikansko stranko. Odločitev pa bo padla šele 7. novembra, ko bo oddalo svoje glasove 538 tako imenovanih elektorjev (volilnih mož) iz posameznih zveznih držav in ko bo eden izmed kandidatov zbral najmanj 270 elektorskih glasov. V primeru, da tega števila glasov ne bi dosegel noben kandidat, pa se volitev predsednika nadaljuje v predstavnem domu.

Čeprav je do volitev še osem mesecev, je tekma med strankami in med kandidati že precej živa. Med republikanskimi kandidati razumljivo vodi sedanji predsednik Richard Nixon ter politični opazovalci njegovima tekmečema Paulu Mc Cluskeyju in Johnu Ashbrooku ne pripisujejo nobenih realnih izgledov. Drugače je v demokratski stranki, kjer si mesta na vrhu deli kar pet kandidatov. Vodilno mesto vsaj trenutno pripisujejo Edmundu Muskieju, njegova nevarna tekmečca pa bosta George Mc Govern in Hubert Humphrey. Posebno zanimiva osebnost med demokratskimi kandidati je tudi newyorški župan John Lindsay, ki je prav zaradi predsedniških volitev prestopil iz republikanske v demokratsko stranko, ki je osebno prepričan, da bi lahko postal „tretji človek“, če na demokratski konvenciji ne bi prišlo do jasne odločitve med Muskiejem in Humphreyem. Končno pa je v tej stranki treba računati še z Edwardom Kennedyjem; sicer je že večkrat odločno zavrnil možnost kandidature, vendar ni izključeno, da bodo njegovo ime postavili na listo kandidatov funkcionarji stranke.

Milijoni Američanov so se torej znašli sredi „predsedniške tekme“, ki bo trajala celih osem mesecev in bo v veliki meri prevladovala celotno politično dogajanje v državi. Pa tudi v mednarodni politiki je pričakovati marsikatero zanimivo potezo, zlasti s strani predsednika Nixona.

Gradiščanski Hrvati zahtevajo lastne radijske oddaje

Narodne in kulturne organizacije gradiščanskih Hrvatov so že ponovno zahtevale posebne radijske oddaje v hrvaščini, vendar so bile njihove zahteve in prošnje s strani vodstva avstrijskega radia vedno zavrnjene z utemeljitvijo, da gradiščanskim Hrvatom take oddaje niso potrebne.

Pred nedavnim je neka anketa pokazala, da se večina Hrvatov zavzema za lastne radijske oddaje. Za take oddaje se je namreč izjasnilo 61% anketiranih, 31% jih je bilo mnenja, da take oddaje niso potrebne, ostalih 8% pa jih sploh ni izrazilo določenega mnenja.

Glasiło gradiščanskih Hrvatov — HRVATSKE NOVINE — se sklicuje na te ugotovitve in poudarja, da so Hrvati torej jasno izrazili svojo potrebo po lastnih oddajah. Pri tem list poudarja, da v Evropi danes razen Hrvatov na Gradiščanskem ni več nobene narodne skupine, ki ne bi imela radijskih oddaj v svojem materinem jeziku.

„Kaj, kje je tvoj brat Abel?“

Že večkrat smo v našem listu zavzeli stališče tudi k vprašanju dvojezičnih topografskih napisov, kot jih člen 7 državne pogodbe predpisuje za vse upravne in sodne okraje s slovenskim ali mešanim prebivalstvom. Jasno smo povedali, da za izvedbo tega določila državne pogodbe ni potrebno nobeno številčno ugotavljanje manjšine, ker je ozemlje, kjer avtohtono živimo Slovenci, vendar bilo točno znano v času pogajanj za državno pogodbo in mora biti znano torej tudi danes. Povedali pa smo prav tako nedvoumno, da za določitev krajev, v katerih naj bi bili nameščeni dvojezični napisi, tudi niso pripravljeni rezultati ljudskih štetij, ker so bila taka štetja vedno zlorabljena v protislovenske namene s ciljem, da bi umetno atomizirali slovensko narodnostno skupnost na Koroškem.

Kljub vsem upravičenim in utemeljenim pomislekom koroških Slovencev so v uradu koroške deželne vlade izdelali in tudi že poslali na Dunaj glede dvojezičnih napisov predlog, ki temelji prav na tistih načelih, ki jih manjšina odklanja kot nesprejemljiva. Pred dobrim tednom pa je celovška „Volkszeitung“ vedela poročati, da „te dni“ potuje po Koroški posebni odposlanec kanclerja Kreiskega dr. Jiresch, ki naj bi v kontaktnih pogovorih razjasnil vprašanje namestitve dvojezičnih napisov.

Kakor se pri izdelavi predloga deželne vlade prav nič niso ozirali na mnenje Slovencev, tako tudi še nismo slišali, da bi se bil omenjeni dr. Jiresch zgledil pri katerem predstavniku slovenske narodnostne skupnosti. Torej izgleda, da rešitev enega izmed odprtih manjšinskih vprašanj spet iščejo povsem mimo neposredno prizadete manjšine, kakor se je to zgodilo že pri obeh dosedanjih manjšinskih zakonih.

Za rešitev vprašanja dvojezičnih napisov je — tako vedno spet slišimo iz nemško-nacionalističnih krogov in k temu mnenju se očitno nagibajo tudi na merodajnih uradnih mestih — najprej potrebno ugotoviti, kje koroški Slovenci sploh živimo. Že prej smo ugotovili, da je bilo to ozemlje vendar znano takrat, ko so tekla

pogajanja za državno pogodbo; torej o tem ozemlju tudi danes ne more biti dvoma. Tiste, ki kljub temu nočejo vedeti, kje smo koroški Slovenci, pa bi v tej zvezi spomnili še na nekaj drugega.

Čez dober mesec bo minilo 30 let od tistih strašnih dni v aprilu 1942, ko je nemški nacionalizem s pomočjo nacističnega nasilja pristopil k „dokončnemu reševanju“ koroškega vprašanja. Takrat, pred 30 leti, so točno vedeli za vsako občino in vsako vas, kje živimo Slovenci. Zločinska akcija množičnega izseljevanja koroških Slovencev je zajela celotno območje slovenskega in dvojezičnega ozemlja — od Brda pri Šmohoru do Labota ter od Kostanj do zadnjih zaslekov v Karavankah. Po vojni se nas je vrnilo več, kot nas je bilo izseljenih; tako vsaj trdijo naši narodni nasprotniki, kadar skušajo olepšati ta genocidni zločin, očitno zaradi tega, ker je pri njem pridno pomagal marsikateri izmed tistih, ki se danes tako radi ponašajo s svojimi domovinsko-zvestimi zaslugami.

Če je bilo torej ozemlje, kjer živimo Slovenci, znano pred 30 leti in če število Slovencev vsled nacističnih zločinov ni bilo zredčeno, potem nikakor ne moremo razumeti, zakaj bi nas bilo danes potrebno šele šteti in iskati kraje, kjer bi namestili dvojezične napise. Saj menda ni demokratska avstrijska republika nadaljevala in morda celo bolj uspešno opravila tisto, česar se niti nacizmu ni posrečilo — namreč slovensko narodnostno skupnost na Koroškem zredcirati na izginjajočo manjšino, ki jo je sploh treba šele iskati in prešteti?

V tem primeru je vsekakor na mestu vprašanje: „Kaj, kje je tvoj brat Abel?“ In v tem primeru pade vsa krivda na današnjo Avstrijo, ki ima zato le še toliko večjo odgovornost in dolžnost, da v celoti popravi povzročeno nam škodo in prizadejano krivico. To pomeni, da nam z doslednim izvajanjem določil člena 7 zagotovi take pogoje, da bo naša narodnostna skupnost lahko enakopravno živela in se svobodno razvijala!

-rj.

GOSPODARSKI SPORAZUM Z EGS V ODLOČILNI FAZI

Kakor izgleda, stopa dolgotrajno vprašanje Avstrije, kako bi uredila svoje odnose z Evropsko gospodarsko skupnostjo in kako bi olajšala gospodarsko sodelovanje tako z deželami, ki to skupnost sedaj predstavljajo kot pa z deželami, ki se ji bodo pridružile 1. januarja 1973, v odločilno fazo. Povod za to pričakovanje daje vrsta obiskov zveznega kanclerja Kreiskega v prestolnicah dežel EGS ob koncu februarja in v začetku marca.

Po svoji vrnitvi s teh obiskov je kancler Kreisky poudaril, da se je na razgovore podal v času, ko se ministrski svet EGS glede vprašanja Avstrije še ni dokončno odločil in ko so še dane možnosti za boljša določila sporazuma v prid Avstrije. Razgovori, ki jih je imel s predsedniki vlad v Parizu, Londonu, Bruslju, Haagu, Bonnu in v Luxemburgu ter z dosedanjim predsednikom komisije EGS, Italijanom Malfattijem, so pokazali, da se je dostopnost EGS za avstrijske argumente izboljšala. Ugotoviti pa je tudi moral, da so mu s te strani prezentirali vrsto utemeljenih protipredlogov. Kljub temu je mnenja, da je njegov obisk izboljšal možnosti za doseg kompromisov, ki bodo sprejemljivi tako za status trajne nevtralnosti naše države kot za njeno kmetijstvo.

Medtem je že prišlo do razgovorov med EGS in Avstrijo na uradniški ravni, in sicer v smislu mandata, ki ga je za te razgovore dal ministrski svet EGS njeni stalni komisiji. V tej zvezi je kancler Kreisky po svojem povratku na Dunaj dejal, da je nujno potrebno, da sedaj avstrijska vlada nastopi s protipredlogi na ta mandat. Ti protipredlogi morajo biti vendar taki, da bo iz njih jasno razvidno, kaj je v omenjenem mandatu komisije EGS za Avstrijo sprejemljivo in kaj ni.

Iz teh bistvenih izjav kanclerja Kreiskega sledi, da je v vprašanju gospodarskega sporazuma z EGS inicialiva sedaj na avstrijski strani. Na Dunaju se bodo morali sedaj zelo potruditi, če hočejo še tekom pomladi in poletja doseči možnost sporazuma, da ga bodo predsedniki vlad stare EGS in predsedniki vlad dežel, ki bodo formalno 1. januarja 1973 pristopile k EGS, lahko odobrili na zasedanju 18. oktobra tega leta in da bo — kakor želijo na Dunaju — stopil v veljavo 1. januarja 1973, ko bo sedanja EFTA v bistvu razpuščena. Če do tega časa naša država ne doseže sporazuma glede olajšanja gospodarskega sodelovanja z EGS, moramo računati, da se bodo njene gospodarske težave povečale.

Kakor stvari sedaj izgledajo, bo sporazum obsegal cono proste trgovine med Avstrijo in EGS. Med vprašanji, ki bodo v prizadevanjih za doseg znosnega kompromisa najbolj kočljiva, stoji gotovo vprašanje agrarnega izvoza in uvoza na prvem mestu. To vprašanje korenini v dejstvu, da je avstrijska ureditev trga s kmetijskimi pridelki v marsičem diametralno nasprotna ureditvi, kakršno ima EGS. To in pa zahteva EGS po enostranskih pristankih glede izvoza žita, zelenjave in sadja iz EGS v Avstrijo povzroča pristojnim krogom v naši državi velike skrbi, posebej še zaradi tega, ker EGS doslej še ni pokazala potrebne pripravljenosti

za boljše pogoje avstrijskega izvoza kmetijskih pridelkov v svoje območje.

Prav to pa je za avstrijsko kmetijstvo velikega pomena. To sledi iz tega, da je naša država v to območje lani izvozila 56.000 klovnih goved in podobno število plemenske živine in živine za nadaljnjo rejo. Od 19.000 ton sira, ki smo ga lani iz Avstrije izvozili, ga je 9500 ton šlo v območje EGS. Z vstopom Velike Britanije v EGS se utegnejo povečati težave pri izvozu mleka v prahu. Od lanskega izvoza 13.700 ton je šla večina v Veliko Britanijo, katere industrija čokolade je v glavnem bazirala na mleku v prahu iz naše države. EGS ta izvoz po 1. 1. 1973 lahko zavre.

Spričo tega je razumljivo, da stojijo av-

strijski agrarni krogi na stališču, da je mogoče na liberalizacijo uvoza žita, zelenjave in sadja pristati le, če bo sporazum na drugi strani prinesel znatne olajšave za izvoz živine in mesa ter mlečnih izdelkov v EGS. Kako se bodo razvijali razgovori na tem področju, je gotovo vprašanje, ki bo v prihodnjih tednih stalo v ospredju obojestranskega zanimanja. Kancler Kreisky računa tudi v tem primeru na znosen kompromis.

Misija kanclerja Kreiskega po prestolnicah EGS je bila izrazito političnega značaja. Sremlje je za tem, da ustvari pozitivno vzdušje ne le za doseg čimprejšnjega sporazuma, marveč tudi za optimalno upoštevanje avstrijskih želja do tega sporazuma. Pri tem je že ob nastopu svojega potovanja poudaril, da pride za našo državo v avštev zgozlj gospodarsko zblizanje z EGS. Avstrija ve, je dejal, kakšne obveznosti ji nalaga njena trajna nevtralnost. Zato ne more skleniti sporazuma, ki bi bil v protislovju s politiko trajne nevtralnosti. Kreisky pa tudi ni pustil nobenega dvoma o tem, da je sedaj, ko se je stara EGS sporazumela z deželami, ki se ji hočejo pridružiti, napočil čas, da tudi Avstrija, Švica in Švedska uredijo svoje odnose z njo. Zlasti za Avstrijo z močno razvito zunanjo trgovino je sedaj neobhodno potrebno, da si olajša pot do skupnega trga 300 milijonov prebivalcev, kolikor jih bo šlela EGS po 1. januarju prihodnjega leta.

(bl)

V JUGOSLAVIJI SO SPREJELI:

Načrt razvoja do leta 1975

Prejšnji teden je zvezni izvršni svet SFR Jugoslavije sprejel predlog srednjeročnega družbenega načrta Jugoslavije do leta 1975. Ta načrt obsega šest glavnih ciljev in razvojnih nalog, ki se jim bodo v tem obdobju posvečili. Ti cilji in naloge so:

1. izboljševati samoupravne socialistične družbeno-gospodarske odnose; 2. uveljavljati in ohranjati zadovoljivo stabilnost tokov družbene reprodukcije, hkrati pa zagotoviti dinamično gospodarsko rast in učinkovitejšo gospodarjenje; 3. trajno izboljševati življenjsko raven prebivalstva; 4. hitreje razvijati vse gospodarsko premalo razvite republike, zlasti pa pokrajino Kosovo; 5. nadalje povečevati zaposlenost in spodbujati spremembe v gospodarski strukturi prebivalstva; 6. krepiti obrambno sposobnost države.

V predlogu srednjeročnega razvojnega načrta so med drugim predvideni stabilnejši odnosi na notranjem trgu ter v blagovni izmenjavi s tujino. Ob tem bodo uresničili ustrezne odnose ponudbe in povpraševanja ter dosegli zmernejše gibanje cen in življenjskih stroškov. Mejna stopnja rasti cen naj bi bila v vsem obdobju srednjeročnega razvojnega načrta približno za 5 % povprečnega porasta letno.

Načrt predvideva naraščanje družbenega produkta v povprečju približno za 7,5 odstotka letno, kar naj bi v letu 1975 omogočilo raven narodnega dohodka približno 1000 dolarjev na prebivalca. Prav tako je tudi predvideno, naj bi se življenjska raven večala povprečno za 7 % letno, pri čemer računajo, da bodo osebni dohodki zaposlenih v družbenem sektorju vseskozi naraščali skladno z rastjo dohodka ter produktivnosti dela.

Danes obojestranska korist narakuje, da bi avstrijski večinski narod tako ravnal s sodržavljani drugega jezika, kot to delajo npr. nemški Švicarji. Tisti, ki imajo največjo številčno moč, predvsem skrbijo za miroljubno sožitje v državi, prevzeli so nase odgovornost za izpolnjevanje pravic enakopravnosti do vseh drugih narodov. O tem nam pripoveduje univ. prof. Paul Zinsli v svoji knjigi *Vom Werden und Wesen der mehrsprachigen Schweiz, Bern* (o jezikovnih odnosih). Prav oni kot varuhi skrbijo, da se ohrani ne le njihov, ampak tudi drugi jeziki v državi in tudi njihova ozemlja. Tako bi tudi tukaj lahko vladalo mirno, kulturno sožitje v obojestransko korist. Prav gotovo so to pričakovali tisti volivci socialdemokracije — socialisti in drugi slovenski člani strank, ki so se odločili za Avstrijo. Sovražno genocidno razpoloženje in ukrepi proti koristim manjšine ne morejo roditi drugega kot obrambo in nesreče.

Dvojezični krajevni napisi bi morali biti postavljeni že takoj po plebiscitu in takrat je bilo npr. v volilnem okrožju Šmober (Herzogorje) na karti, ki so jo izdelale avstrijske oblasti za volilno reformo, pokazano 26,5 odstotka slovenskega prebivalstva. To razmerje se ni moglo spremeniti razen pod pritiskom nacističnega kova in zato pravica terja, da se tam postavijo dvojezični napisi.

Že v avstroogrskih časih in pozneje je to ozemlje južne Koroške v etnološkem pogledu pod razna-

rodovnim pritiskom s severa proti jugu (*Drang nach Süden*) tistih ekstremnih nemških sil, ki so se indentificirale z napadalno idejo druge svetovne vojne. Današnja spravljiva avstrijska politika lahko obrne in ustavi agresivno s pomirjevalno dejavnostjo do jugoslovanskega sosedu.

Nemški narod ima v primerjavi s slovenskim pretežno kmečkimi prebivalstvom že tako velikansko

nič naredila za zaščito manjšine, za ureditev odnosov, razmejitve in označbo ozemelj, za udeležbo zastopstev v predstavniških telesih, za določbe o rabi jezika, za finančne dotacije za delovanje ustanov itd.

Nosprotno! Manjšina je trpela v težkih okoliščinah, kot so: očitki, da ni zanesljivo dovolj patriotsko avstrijska; ker ne govori nemško, ampak tuj, grd in nezaželen

Neizpolnjena obljuba

Ob 7. členu avstrijske državne pogodbe

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

številčno premoč. Ta sama po sebi nenehno deluje raznarodovalno proti Slovincem. Svetovno mnenje, predstavljeno v Organizaciji združenih narodov, načelno in odločno podpira odpravo genealoških krivic in njihovih posledic.

Na tem področju avstrijskega ozemlja je v zadnjih šestdesetih letih izginilo najmanj 50—90 tisoč Slovencev, oziroma so jih spremenili v nemško govoreče avstrijske državljane. Študije zgodovinarjev prikazujejo to žalostno metamorfozo kot tipično problemsko-studijsko vprašanje znanstvene raziskave narodnostnih diskriminacij.

Metode raznarodovalnega pritiska so bolj ali manj takšne, kot so povsod na podobnih stičnih mednarodnih področjih, kjer je državna oblast dala prosto pot nacionalističnim strastem, ker ni

jezik; premalo da se vključuje v nemško koroško kulturno skupnost, ne naveda nemškega časopisa, je zaprta do avstrijske večine itd. Slovensko prebivalstvo naklepno delijo na Slovence in Vin-dišarje, koroški deželi zveste državljane in nacionaliste, čemur so dajali predznak antidržavnosti. V vrtcih in šolah zahtevajo, da slovenski otroci govorijo nemško tako pri pouku kot zunaj šole in celo doma. Da bi bilo čimmanj zahtevkov za slovensko šolanje, obstaja posebna „zadrževalna ureditev“, da morajo starši, ki so v rokah (službah) nemških delodajalcev, napisati posebno prošnjo, ki jih izpostavlja maltretiranju. Ko je tako vsiljena nemščina in dosežena dvojezičnost, postane pri otrocih zamegljeno razlikovanje materinščine in se tako vpljuje nemščina kot občevalni in že

glavni jezik. S tem pa je tudi doseženo raznarodovanje.

Podpisniki pogodbe so mogli že vnaprej sklepati, da bodo javnost, uradi in gospodarstvo delovali negativno na obstoj manjšinskega naroda. Zato so avstrijski državni postavili pogoj — in obvezala se je, da bo uredila položaj manjšine, vendar tega v dvajsetih letih ni storila. Ne gre za navadno pogodbo, gre za genocid, za zaostalo žarišče nacistične agresije, ki so jo kulturni narodi obsojili kot največjo sramoto človeštva.

Zapažene in upoštene so anti-fašistične žrtve avstrijskih domoljubov, ramo ob rami se je boril avstrijski antihitlerjevski bataljon, a od vsega kar lahko štejemo kot prispevek v borbi antihitlerjevske koalicije, je eden najsvetlejših primerov prav oboroženi boj slovenske avstrijske koroške manjšine.

V prid popolnega izpolnjevanja pogodbenih obveznosti dodajmo še to, da novejšee plebiscitne tehnike upošteva glasovalni poroc izida in po njem razdelijo plebiscitno ozemlje, kar v koroškem primeru ni bilo storjeno — na škodo slovenskega prebivalstva. S „fair“ postopkom, v duhu načel dobrega sosedskega sožitja pri postavitvi dvojezičnih napisov na celotnem mešanem ozemlju po Grafenauerjevi črti, bi Avstrija pokazala voljo, da ne podpira popolnega uničenja slovenske manjšine na južnem Koroškem, kot je to storila Italija na južnem Tirolskem.

Jaka Avšič

(Delo, Ljubljana, 27. 2. 1972)

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Novi glavni tajnik OZN dr. Waldheim je bil prejšnji teden na prvem uradnem obisku na Dunaju, kjer je bil gost zvezne vlade. Med drugim je razgovarjal s kanclerjem dr. Kreiskym in zunanjim ministrom dr. Kirchschrägerjem, sprejel pa ga je tudi zvezni predsednik Jonas. Dr. Waldheim je med svojim bivanjem na Dunaju ponovno naglasil, da je treba Organizaciji združenih narodov vrniti zaupanje, da bi prišla iz sedanje globoke in hude krize. Glede položaja v Evropi je glavni tajnik OZN menil, da je prišlo do popuščanja napetosti in da je to ugodna priložnost za sklicanje evropske konference o varnosti, ki da bo po njegovem mnenju velikega pomena.

BELFAST. — Krvavi nemiri na Severnem Irskem se nadaljujejo in zahtevajo vedno spet tudi človeške žrtve. Skoraj ne mine dneva, da ne bi prišlo do oboroženih spopadov ali dinamičnih atentatov, pa tudi skoraj ne dneva brez poškodovanih ali celo ubitih ljudi. Od avgusta 1969, ko se je začela sedanja „državljanska vojna“, je število smrtnih žrtev naraslo že na več kot 260 oseb.

STOCKHOLM. — Na Švedskem pripravljajo novo ustavo, ki naj bi jo sprejeli postopoma z začetkom leta 1975. Najvažnejša sprememba bo nedvomno v tem, da kralj ne bo več imel oblasti, marveč bo le še nominalno ostal šef države. O vladnih sklepih ga bodo le še obveščali, kajti po novem ne bo več predsedoval sejam in tudi ne bo več izbiral mandatara za sestavo vlade.

NEW YORK. — Že nekaj časa razpravljajo v Združenih narodih tudi o načrtih, po katerih naj bi glavni tajnik dobil svojega pomočnika. Pred nedavnim je glavni tajnik OZN dr. Waldheim ponudil Halvi Sipilae, predstavnici Finske v eni izmed komisij svetovne organizacije, naj sprejme položaj pomočnika glavnega tajnika. Po poklicu je Halva Sipilae odvetnica, je poročena in ima štiri otroke. Začele pa so se tudi že organizacijske priprave za prihodnje zasedanje glavne skupščine OZN. V tej zvezi je bilo objavljeno, da namerava za predsednika letošnjega zasedanja glavne skupščine kandidirati svojega predstavnika Poljska.

MEXICO. — V posebni študiji, ki je bila izdelana ob zakonskem predlogu o omejevanju pristojnosti ameriškega predsednika, so navedeni zanimivi podatki tudi o tem, kako je Amerika v vsej svoji zgodovini praktično spoštovala neodvisnost in suverenost tujih držav. Med drugim je v tej študiji namreč ugotovljeno, da so oborožene sile ZDA v zadnjih 172 letih kar 90-krat posredovale v latinskoameriških državah, ne da bi bile državi, v katero so njene čete vkorakale, napovedale vojno. Največ takih posegov je bilo na Karibih, v Haitiju, na Kubi in v Dominikanski republiki. V Haitiju so ameriške čete po intervenciji leta 1915 ostale celih 19 let.

BEOGRAD. — Lani se je pripetilo na cestah v Jugoslaviji skupaj 39.368 prometnih nesreč, pri katerih je zginilo življenje 4176 oseb, 54.611 pa jih je bilo poškodovanih. Največ smrtnih žrtev cestnega prometa so zabeležili v Srbiji, in sicer 1503; na drugem mestu je bila Hrvaška s 1270 mrtvimi, v Sloveniji jih je bilo 640, v Bosni in Hercegovini pa 488.

NEW DELHI. — V Pakistanu pripravljajo novo agrarno reformo, ki naj bi jo izjavil predsednik Ali Buta „zlomila fevdalizem“. Na podlagi te reforme naj bi se zemljiška posest v državi zmanjšala za 70 odstotkov. Največja posest zemlje, ki jo je mogoče namakati, naj bi znašala namesto prejšnjih 500 le še 150 juter, obseg druge zemlje pa 300 (doslej 1000) juter.

BERN. — Med nedavnim uradnim obiskom v Švici se je glavni tajnik OZN Waldheim ponovno zavzel za sprejem raznih držav v svetovno organizacijo. Tako se je pogovarjal tudi o tem, da bi postala Švica članica OZN, kajti ta država je lastnica raznih poslojiv OZN v Ženevi, čeprav ni članica svetovne organizacije. Prav tako pa je Waldheim menil, da bi se morale v OZN vključiti tudi razdeljene države, kot so Nemčija, Koreja in Vietnam.

BEJRUT. — Po podatkih OZN so arabske države kljub svojemu naftnemu bogastvu in vsem naporom za hitrejši razvoj še vedno nerazvite ter imajo izredno nizke povprečne dohodek na prebivalca. Tako zavzema npr. Libija s 1510 dolarji povprečnega letnega dohodka na prebivalca 17. mesto, Libanon je s 580 dolarji na 38. mestu, Saudska Arabija s 380 dolarji na 49. mestu, Irak s 310 dolarji na 55. mestu, Jordanija z 280 dolarji na 62. mestu, Alžirija z 260 dolarji na 65. mestu in Sirija s 160 dolarji na 67. mestu, medtem ko zavzema Jemen z manj kot 100 dolarji zadnje mesto.

Slovenski film „Na klancu“

Kakor je razvidno iz posebnega vabila, bomo v teh dneh tudi na Korškem gledali slovenski barvni film „Na klancu“, ki je bil posnet po istoimenskem romanu največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja. Po posredovanju Slovenske prosvetne zveze bodo film predvajali danes zvečer v Celovcu, v nedeljo opoldne v Železni Kapli in popoldne v Št. Jakobu v Rožu. Predstav se bodo udeležili tudi glavni igralci, režiser in drugi sodelavci filma.

V Celovcu bodo kot predfilm predvajali še barvni film o ziliškem štehanju, ki ga je Slovenska prosvetna zveza v drugih krajih že pokazala.

V naslednjem objavljamo kratko vsebino filma „Na klancu“.

NA KLANCU — To je zgodba o Francki od tistega časa, ko je spoznala, da bo vse življenje tekla, da bi dosegla cilj, ki si ga človek postavi, da bi bilo njegovo življenje srečno. Prvikrat je spoznala, kako je to težko, ko je šla na romanje in je niso hoteli sprejeti na voz, da bi se peljala, ampak je morala teči za njimi in občutiti srečo le za trenutek, ko jo je pred surovim svetom obvaroval objem mladega hlapca in v nji predramil hrepenenje po ljubezni.

Ko je morala služiti, se ji je upanje znova ustavilo na poti k iskanju sreče: srečanje s prvo ljubzenjo njo pa je bilo varljivo. Samo za kratkočasje jo je bil vzlet gosposki človek, nato jo je odvrzel. V Francino življenje so vstopila nova spoznanja, a hrepenenje in volja nista zaradi tega zamrli. Upirala se je in se nato predala popolnoma mlademu krojaču Tonetu in bila prepričana, da bo z njim našla tisto, kar naj bi ji življenje dalo, kar je zaslužila, ko je tekla za vozom. Tone je bil slabič. Družbena nasprotja in konkurenčnost v poklicu so ga pripeljala do krčme. Postal je pijanec, ki je znal samo še sanjati in živeti v utvarah.

Rodili so se jima trije otroci, ki so postali del Franckinega upanja. Obubožani so se preselili na klanec siromakov, toda Tone ni vzdržal, odšel je na tuje, skoraj zbežal je in Francka je vedela, da se ne bo vrnil nikdar več. Za očelom sta šla v svet sin Tone in hči Francka. Materino veliko upanje, da se bo nekaj spremenilo, je bil sin Lojze. S podporo je lahko odšel študirat v mesto, toda Francka je morala sama prispevati največ, a tega ni zmogla. Ko so ji odbili pomoč in jo je Lojze sam prosil, naj ga razveže obljube, da bo študiral, ker je spoznal, da iz vsega tega ne bo nikoli nič, ker je siromak, se je Francka osamljena zaprla vase. Sanjam in hrepenenju se je pred-

jala, čeprav je vedela, da postajajo brez vrednosti v borbi za vsakdanji kruh. Toda sanje so se vrnile vsi, ki so odšli v svet in na tuje. Tone, mož in Tone, sin in Francka, hči.

Prešernove poezije

v faksimilirani izdaji

Letošnji kulturni praznik slovenskega naroda je Cankarjeva založba v Ljubljani počastila na poseben način: v faksimilirani izdaji je izdala Prešernove poezije iz leta 1847.

Pred leti že je Mladinska knjiga poskrbela za faksimilirano izdajo rokopisa Prešernovih poezij, zdaj pa smo dobili v posebnem ponatisu, ki je originalni izdaji zelo podoben, tudi še prvo izdajo te za Slovence tako pomembne knjige. Faksimilirana izdaja je izšla v nakladi 1200 izvodov, torej prav toliko, kolikor jih je imela prva izdaja pred 125 leti.

Založba je vsestransko poskrbela, da je sedanja izdaja v vseh podrobnostih čim bolj podobna prvotni izdaji. Poleg tega pa vsebuje sedanja izdaja še spremno besedo, v kateri je prof. dr. Anton Slodnjak obrazložil nastanek Prešernove pesniške zbirke, nje genezo in razvoj ter pomen.

Lojze, njen najljubši sin pa je prišel po mater z dvema paroma vilinskih konj, da jo bo odpeljal stran, daleč stran...

Ko so izginile sanje, je bila ozamljenost še bolj kruta. Starala se je. Nekoč se ji je zdelo, da se je

vrnil mož Tone, da jo čaka pod oknom, a bil je le spomin in zavedla se je, da je umrl v tujini. Mnogo let kasneje se je vrnila hči Francka, ko je mislila mati, da je prišla za zmerom, je bil odgovor hčere, da nima več kaj početi doma. Izpovedala se je, kako je v svetu in njena zgodba je bila podobna obdobju, v katerem je Francka-mati vzljubila gosposkega človeka. Drugo jutro je hči izginila nazaj v svet, tiho kot je prišla, le to je mati vedela, da svojega mesta v svetu ne bo našla.

Sin Tone je prišel domov bolan. Tudi on je prinesel nadih novega sveta, nove generacije, ki je mati ni mogla več razumeti in obupana ni vedela, kako naj se lastnemu otroku približa, ker je čutila, da jih je krutost v svetu oropala medsebojne ljubezni. Toneta, sina je pokopala sama, ko je umrl. In življenje se je ustavilo. Nastopil je čas razmišljanja o vsem, kar jo je doletelo v življenju in o vzrokih.

Ko se vrne Lojze, vagabund in izgubljeni študent, se izpolni njena velika želja, da bi ga videla pred svojo smrtjo. Toda mati se obrne od sina, ko začuti, da je tudi on prišel domov po jalovo tolažbo. V zavesti, da mora dobiti njihovo življenje smisel, da „solze ne morejo poteči kot deževnica“, roti sina, naj se ne obsoja sam. Za življenje mora biti pripravljen, mora verovati vase, kajti če človek pomisli, da je obsojen, je že obsojen, omahnejo mu roke, v srce se naseli strah. S prošnjo na ustnicah, naj ji obljubi, da se bo boril, da se uresniči in v vizijo, kako teče sama za vozom in se ne vda, se zaključijo Franckina življenjska pot.

Bevkova povest „PASTIRCI“ BO POSNETA NA FILMSKI TRAK

Slovensko filmsko podjetje Viba film bo predvidoma še letos poleti začelo snemati film po povesti „Pastirci“ priljubljenega slovenskega mladinskega pisatelja Franceta Bevka. Scenarij za film je po Bevkovi povesti napisal pisatelj Ivan Potrč, za režiserja pa bo podjetje verjetno pridobilo Franca Stiglica, ki je avtor že mnogih uspešnih slovenskih filmov.

Bevkova povest „Pastirci“ sodi med najlepše mladinske spise sploh ter je pričakovati, da bo v njej mojstrsko prikazani otroški svet tudi na filmskem platnu zaživel z vsemi tistimi dožitvi, ki — kakor pravi avtor scenarija Ivan Potrč — „prinašajo dozorevanje, ki odpirajo življenje in puščajo vrata odprta v človekov neznan jutrišnji dan“.

Po Potrčevem mnenju naj bi bil to film za otroke, za starejše pa film o otrocih.

dobili po vojni za to, za kar so sedaj prikrajšani. Kljub temu se velika večina znanstvenikov počuti kot v zaporu.

V bazo se da priti samo s podmornico. Vsa baza je podminirana. Če bi vanjo vdrla luja podmornica, ki ne bi poznala gesel, bi jo takoj uničilo orožje, pripravljeno za tak primer. Baza ima vrsto zračnih ventilacij. Vse naprave so zakamufilirane. Na površini otoka so navidezna skladišča, ki so močno zastražena, vendar straže sploh ne vedo, kaj stražijo.

Ženska mi je nato dala točno geografsko lego točke, kjer se mora podmornica potopiti, in označila smer, v kateri mora pluti. Ko se dvigne na površino, mora povedati geslo, ker je že v podzemski bazi.

V bazi so že precej daleč z delom. V doglednem času naj bi izdelali prvo serijo atomskih bomb. In če se bo vojna preveč zavlekla, bodo Nemci prišli do orožja, ki bo čez noč preobrnilo usodo sveta...

Ženska je dejala, da ima tesne zveze z osebo, ki ima dostop v bazo. Povedala je tudi, da so odnosi med nekaterimi znanstveniki, ki so jih na silo pripeljali tja, in varnostnim aparatom zelo napeti. Potem je že bolj umirjeno nadaljevala: „Še eno važno vest imam, ki jo zagotovo pošljite naprej. Govorice o Hitlerjevi alpski trdnjavi so navadna izmišljotina, ki naj bi zmedla sovražnika. Tam ni nobenih posebnih nezavzetih podzemskih utrd. Obrambni voz leži na severu, ob Baltiškem morju. Tam so pod zemljo vsi glavni preizkusni centri novih orožij in tudi Hitlerjev glavni stan. Menda je prav zato Nemčija pustila Švedski nevtralnost in je ni napadla. Vidite, tako imajo bok krit, pozornost sveta pa hočejo usmeriti drugam.“

Ko je ženska povedala vse te stvari, smo prepisali formule, ki jih je imela s posebno kemikalijo napisane na svojem osebem perilu, in tudi geografske oznake. Na kon-

vabi na
premiero slovenskega barvnega filma

NA KLANCU

- v petek 10. marca ob 20.30 uri v Celovcu, Volkskino
  - v nedeljo 12. marca ob 11.30 v Železni Kapli, kino Ziegler
  - ob 17. uri v Št. Jakobu v Rožu, kino Janach
- ob navzočnosti režiserja, glavnih igralcev in drugih sodelavcev filma.

Film „Na klancu“ je po istoimenskem romanu največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja posnelo filmsko podjetje Vesna film v Ljubljani. Režiral je Vojo Duletič, ki je pripravil tudi scenarij; glasbo je prispeval Jože Privšek, v glavnih vlogah pa nastopajo Štefka Drolčeva, Janez Bermež, Tone Kuntner, Lučka Drolc-Uršičeva in Ivan Jezernik.

Ljubitelji slovenske filmske umetnosti pristrčno vabljeni!

Šovinizem je povsod enak

Goriški občinski svet je pred kratkim sklepal med drugim tudi o poimenovanju slovenske enotne srednje šole v Gorici. Proforski zbor je predlagal, naj bi šolo poimenovali po Ivanu Trinku, uglednemu pesniku in duhovniku iz Beneške Slovenije, kar je občinski svet potem tudi sklenil. Za tozadevni sklep so glasovali vsi člani občinskega sveta razen treh neofašistov in edinega republikanskega odbornika.

Italijanski šovinisti v občinskem svetu pa so svoje nastrojenje poka-

zali predvsem med razpravo o tem vprašanju. Republikanski odbornik je dejal, da Trinko kot „veliki iredentist in nacionalist ne sme biti, prav tako kot Gregorčič, med nami zaradi svojega protitalijanskega mišljenja“. Predlog Slovencev za poimenovanje šole je imenoval izzivanje ter dodal, da hodijo v Benečijo goriske in tržaške kulturne ustanove samo zato, da bi tam vzbudile slovenski nacionalizem, „toda tamkajšnje ljudstvo se čuti italijansko in noče imeti opravka s tem nacionalizmom“. Zelo podobne pa so bile tudi izjave neofašističnega govornika.

Na šovinistične protislovenske izpade je poleg drugih odgovoril tudi socialistični odbornik Sanzin, ki je dejal, da je sramotno, da se v občinskem svetu slišijo take neverjetne in neresnične izjave o človeku, ki je bil čislán in spoštovan prav od vseh. Poudaril je, da republikanski odbornik lahko glasuje proti poimenovanju slovenske šole po Ivanu Trinku le v političnem smislu, ne sme pa o spoštljivem človeku dati takih sramotnih izjav.

Ali niso izjave italijanskih šovinistov na las podobne izjavam, ki jih slišimo v sorodnih krogih na Korškem? Šovinizem je pač povsod enak!

UKANA

DRUGA KNJIGA

No, naj povem naprej, kako je bilo z žensko. Ko mi je dobobra zaupala, mi je rekla: „Razen formul, ki vam jih bom izročila napisane, vem vse drugo na pamet. Zapomnite si in zapišite šele tedaj, ko boste prepričani, da bo prišlo poročilo v prave roke. Gorje vam in meni, če bi ta vest prišla v roke gestapu. Torej, nemški atomski center je nekje ob Baltiku.“ Povedala je ime otoka, o katerem nisem še nikoli slišal. Tam da je več naravnih podzemskih jam. Nekaj tisoč delavcev-internancev je noč in dan gradilo podzemsko bazo z vsemi potrebnimi prostori za raziskave in proizvodnjo. Ko je bila baza gotova, so vse graditelje z nadzornim osebjem vred pomorili. Saj gotovo veste, da so podobno napravili tudi z graditelji Hitlerjevega „volčjega brloga“ glavnega stana na Vzhodu, in z inženirji-Italijani, katerih letalo je ob odhodu domov eksplodiralo v zraku.

V tej bazi je zdaj zbranih nekaj tisoč ljudi vseh možganih poklicev. Mnogo je med njimi znanstvenikov in inženirjev. Za nekaj let so oskrbljeni s hrano. Esesovski oddelki, ki varujejo bazo, pa imajo na voljo tudi izbrane ženske jetnice, ki jih po določenem času utopijo v morju in nadomeste z novimi. Za vse, kar se tam dogaja, ve samo nekaj ljudi, vsi drugi v bazi živijo vsak samo za svojo nalogo. Ljudje, ki delajo v bazi, imajo vsega na pretek — razen svobode. Nemčija jih pita z obljubami, kaj vse bodo

Zborovanje naših žena

ob mednarodnem ženskem prazniku

Minulo sredo, 8. marca, so se zbrale slovenske žene iz raznih krajev Zilje, Roža in Podjune na občnem zboru Zveze slovenskih žena v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Ob tej priložnosti so kakor vsako leto proslavile tudi mednarodni praznik žena — 8. marec. Med navzočimi je predsednica Milena Gröblacherjeva kot častne goste posebej pozdravila jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Bojana Lubeja s soprogo, soprogo konzula Čopa in predsednika Zveze slovenskih organizacij dr. Francija Zwittera.

Predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva je del svojega govora posvetila 8. marcu — mednarodnemu prazniku žena. Ta dan, ki ga proslavljajo že 62 let, dobiva v širšem svetu vse večjo veljavo, kar pomeni tudi vedno večje priznanje in enakopravnost sodobne žene v človeški družbi. Žal pa je še veliko žena na svetu, ki še niso deležne teh pravic in se morajo še naprej boriti zanje. V nadaljevanju svojega govora je Milena Gröblacherjeva opozorila na dve zelo važni nalogi sloven-

skih žena na Koroškem: skrb za prijavo čim več otrok k dvojezičnemu pouku in skrb za pravilno vzgojo naše mladine v duhu dobrega sožitja z narodom sosedom. Važni dejavniki pri vzgoji naših najmlajših so tudi otroški vrtci, kjer bo treba prepričati oblasti (občine, ki so lastniki otroških vrtcev) da imajo slovenski otroci v le-teh pravico poleg nemškega jezika uporabljati tudi svoj materini jezik.

Po živahni diskusiji so žene ponovno potrdile dosednji odbor, kateremu predseduje Milena Gröblacherjeva s podpredsednicama Kuhar Heleno in Lojzko Boštjančičevo ter tajnico Ančko Kokotovo, za blagajnico pa je bila spet izvoljena Mira Prušnikova.

Osmošolci Zvezne gimnazije za Slovence Vas prisrčno vabimo na

GIMNAZIJSKI PLES

v soboto 8. aprila ob 20. uri v celovški Kolpingovi dvorani. Za prijetno zabavo bodo skrbeli „Poskočni Gorenjci“ in „Unioni“.

Za številen obisk se priporočata oba maturitetna razreda!

Napisi na Radišah

Neznani storilci so ob koncu prejšnjega tedna v nekaterih vaseh radiške občine pomazali krajevne napise, na gasilski dom pa poleg označb „VP“ in „FP“ narisali še kljukasti križ. Na nekaterih krajevnih napisih so bila nemška imena prečrtana ter dodani slovenski nazivi krajev. Varnostne oblasti so uvedle preiskavo, vendar storilcev doslej niso izsledile. O dogodku je poročal tudi nemški koroški tisk, ki s skoraj vidnim obžalovanjem ugotavlja, da pri tokratnih storilcih očitno ne gre za Slovence, ker so bila slovenska krajevna imena napisana napačno.

Seveda, koroški tisk je v svojem pravem elementu šele tedaj, kadar lahko rohani proti Slovincem in jim očita, da ogrožajo mir v deželi. Saj smo to že ponovno doživeli in vedno spet morali ugotoviti, da na Koroškem vlada dvoilična morala — posebno očitno prav in obveščanju javnosti, ko se po eni strani žolčno razpišejo o „slovenskih ekstremistih“, medtem ko bi po drugi strani npr. skrunilce partizanskih grobišč najraje slavili kot narodne junake.

Predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter je v svojem govoru citiral besede zunanjega ministra dr. Kirchsclägerja, ki je v svojem predavanju pred Evropskim svetom med drugim izjavil: „Današnja naloga Avstrije je v njenem prispevku k pomiritvi in k miru v tem delu Evrope, v človečanskem delovanju, v dialogu in v srečevanju.“ V tem smislu moramo tudi mi voditi svojo narodnostno politiko, to je, da odločno in dosledno zahtevamo pravice, ki nam pripadajo po ustavi in državni pogodbi in to brezkompromisno, vendar v stalnem kontekstu dobrososedskih odnosov med Slovenijo in Koroško ter Jugoslavijo in Avstrijo, prav tako pa v stalnem dialogu s pristojnimi forumi in ostalimi demokratičnimi silami v državi. To je linija politike Zveze slovenskih organizacij, ki je kljub kritiki, ki jo zlasti zadnje čase često slišimo, do danes prinesla določene pozitivne rezultate: Imamo svojega poslanca, imamo v nekaterih občinah slovenske župane, ki bi jih sicer ne imeli, in tudi pri združevanju občin smo z dialogom dosegli, da so vsaj v bistvu upoštevali naše pomisleke. Ob zaključku svojega govora je predsednik apeliral na zbrane žene in njihov organizacijo, da bi prispevale svoje k enotnosti in odločnosti osrednje narodno-po-

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi je minulo soboto izvedlo svoj občni zbor. S tem občnim zborom so v Žitari vasi pričeli z obnovo društva in smo prepričani, da jim bo to tudi uspelo. V odbor so bili izvoljeni po večini mladi ljudje, za predsednika pa so izvolili Andreja Ogrisa.

Razveseljivo je, da je na občnem zboru nastopil pevski zbor pod vod-

stvom Jožeta Starca, kar je bil zgovoren dokaz, da v Žitari vasi resno mislijo na prosvetno delo. To je pokazalo tudi lepo število udeležencev občnega zbora. Novoizvoljeni predsednik društva Andrej Ogris je v svojem kratkem govoru povedal, da bo v društvu prostora za vse, ki jim je slovenska beseda pri srcu in ki se želijo udeleževati na prosvetnem področju.

Občni zbor je pozdravil tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzelj Weiss, ki je društvnikom zagotovil vso možno pomoč in ob tem izrazil prepričanje, da bo „Trta“ obrodila tudi sadove. Za zaključek pa je tajnik SPZ Andrej Kokot zavrtel še film o stari gorenjski ohceti.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu Igralska skupina SPD „Bilka“ iz Bilčova bo z igro

LEPA VIDA

gostovala v nedeljo 19. marca ob 20. uri pri Tišlarju v Št. Janžu v Rožu. Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

lične organizacije — Zveze slovenskih organizacij na Koroškem v njeni borbi za zagotovitev enakopravnosti naše narodnostne skupnosti in za mirno sožitje v deželi.

Po zaključku občnega zbora je predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva povabila navzoče na majhno zakusko, ki je potekala v prijetnem in prisrčnem razpoloženju.

Naši književniki gostovali v Mariboru

O literarnih nastopih slovenskih pisateljev in pesnikov na Koroškem v Sloveniji, smo sproti poročali. Do teh številnih gostovanj naših književnikov v Sloveniji je brez dvoma prišlo tudi zaradi množičnega zanimanja za življenje Slovencev, ki živijo v zamejstvu, med prebivalstvom v matični domovini. Sicer pa so slovenski književniki na Koroškem v zadnjih letih sploh zabeležili lepe uspehe na literarnem področju in so se enakopravno uvrstili med sodobne slovenske besedne umetnike.

Da so do teh dosežkov prišli, je brez dvoma pripomogla tudi stalna povezava med slovenskimi pisatelji tu in onstran meje. Na tem področju gre zasluga predvsem pododboru Društva slovenskih pisateljev v Mariboru, ki že več let goji trajno sodelovanje s književniki na Koroškem. V okviru tega sodelovanja so prejšnji petek bili Gustav Janusch, Florijan Lipusch, Andrej Kokot in Valentin Polanšek v Mariboru, kjer so nastopili v Zdravstveni šoli. Več kot dvesto mladih študentk je pozorno prisluhnilo besedi gostov in so vsakega avtorja posebej nagradile

s spontanim aplavzom. Posebna zahvala gre prof. Marici Škorjac, ki je nastop organizacijsko pripravila v sodelovanju s predsednico pododbora Društva slovenskih pisateljev v Mariboru Nado Gaborovičevno.

Po končanem branju so se naši avtorji še dalj časa zadržali v pogovoru s študentkami tega zavoda, ki so v številnih vprašanjih pokazale živo zanimanje za Slovence na Koroškem, predvsem pa za pogoje, v katerih živi in ustvarja vsak posamezni avtor. V izčrpnih odgovorih gostov so bile nakazane številne težave, s katerimi se slovenski besedni umetnik na Koroškem srečuje ob svojem ustvarjanju. Povedali pa so jim tudi, da je moralna podpora slovenskega naroda ne samo za literarnega ustvarjalca, marveč za slehernega koroškega Slovence zelo važna, ker mu daje samozavest v njegovih prizadevanjih za dosego svojih narodnostnih pravic.

V imenu gostov se je za prisrčen sprejem zahvalil Andrej Kokot in ob tej priložnosti povabil mariborske pisatelje na protioisk na Koroško.

DOM V TINJAH

vabi na

tečaj za kmete

16. marca 1972

- Uradni živinozdravnik dr. Marko DUMPELNIK: **Pogosti vzroki obolenj pri prašičih in teletih**
- Inšpektor Blaž SINGER: **Kmetija v pogojih trga industrijske družbe**
- Strokovna učiteljica Anica FUGGER: **Spretne roke — prikupen dom**

Začetek tečaja ob 8.30, zaključek ob 17. uri.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

Izlok mi je rekel, da trafikant o vsem tem ne ve nič, da mu je skrivnost utajil. Ta trafikant je sploh posebej. Ob priliki te bom z njim seznanil. Spreten posloven človek dvomljivega slovesa... Pred vojno so ga dolžili požiganja, ko sta dve zavarovalni družbi hoteli uničiti druga drugo. Mož se je spretno izognil obtožb... in sploh, kdo ve, kaj je res... Pred Nemci je reševal Jude, za Nemce pa upravlja zaplenjene stavbe. Njegova ‚deviza‘ za poslovanje z Nemci so cigarete, prava jugoslovanska slivovka, klobase in suho meso. Tudi naše zalaga na vse tri strani, da se katera od skupin, ki ne vedo, da ima zveze z menoj in Jelovčanom, ne bi zmohila in ga česa osumila. Stalno nam govori, da so Nemci bolj neumni, kot si mislimo, in da naj jih ne precejnjemo brez potrebe. Tudi, da so naivni in zaverovani v svoj togi red. In da jih večkrat spodnese prav tam, kjer najmanj pričakujejo.“

Blisk je medtem spraval poročila v volto puškino kopito in krepko privil oba vijaka. Bilo mu je, ko da si je nadel na ramena teško skalo.

Vrnila sta se v Nestorjevo taborišče, ki je bilo oddaljeno komaj pol ure. Tu je sprejel Blisk še druga poročila za štab korpusa in VOS ter se pripravil na odhod. Nestor mu je dodelil svojega najboljšega fanta za spremljevalca. Ob slovesu sta si čvrsto stisnila roke. Blisk pa je dejal:

„Ne pridem prej kot z divizijo!“

Napotila sta se v temno strmino. Pred njima je rasla Jelovica, visoka do neba, prostrana in tesnobno mračna. Spremljevalec, ki je dobro poznal visoko planoto, je vodil. Hodila sta vsa noč. Blisk ni prav nič vedel, kje hodita, ali bosta res kam prišla ali le blodita v krogu. Visoka debila in vijugasta pot gor in dol se je ponavljala v nedogled. Tajno sporočilo ga je vznemirilo. Čeprav v neskončnem gozdu ni bilo pričakovati sovražnih zased, je razmišljal, kam bi skočil, če bi zaropotalo, in kaj bi na-

pravil, če bi ranjenega ujeli. Nenadoma se je čutil silno pomembnega. Zdelo se mu je, da se je vrednost njegovega življenja s to skrivnostjo potisočerala. Neznansko odgovornost je čutil sam pred seboj in pred vsemi ljudmi. Šele zdaj je pričel prav doumevati cilj in smisel obveščevalnega dela. Čeprav je samo prenašal sporočila neznanih ljudi, ki so sovražili zlo, je čutil, da nosi nekaj velikega. Zanimivo, da tisti, ki poročila pošiljajo, ne vedo, kdo ga bo sprejel, in da tisti, ki ga bo sprejel, ne bo vedel, kdo ga pošilja... Ob tem je doumel, kaj pomeni posameznik tudi takrat, kadar gre za velike stvari človeštva. Kaj neki vodi ljudi, da tvegajo življenje samo zato, da bi propadlo nasilje, čeprav jim tega ni treba in jih v to nihče ne sili? Minila so tisočletja, ko se človekova narava v svojem bistvu ni spremenila. Ljudje so vedno sovražili zlo in stremeli za dobrim, občudovali hlabrost in prezirali podlost. Vedno so iskali poti življenju, tudi takrat, ko je povsod gospodarila smrt. Čemu potem sploh še obstaja zlo? Morda le zato, da ob njem spoznamo dobro? Tudi ob tem odkrilju je upal, da življenje ne bo ugonobilo življenja, da bo prevaralo smrt. Ali ni to pot, ki vodi k večnemu redu stvari ter ugonablja vsakogar, kogar dvigne oholost, da bi se rad po vsi sili povzpел čez vse ter zaslužnil človeka?

Ob teh mislih, ki so se mu porajale v teminah spečih gozdov, se je počutil majhen, slab in močan hkrati — droben delček življenja, ki ga lahko uniči slučaj ali pa uničljiva klica življenja z zvezdnega neba, ki tvori in uničuje svetove.

Noč je umrla. Nebo se je na vzhodu preklalo in čudno prosojna svetloba je lila v hribovje, ko sta se začela spuščati v dolino. Onkraj nje so kot slutnja rasle obmejne gore, kjer je že gospodoval korpus. Prišla sta do mostiča, kjer so partizani radi hodili in je bilo ob njem že nekaj grobov kurirjev, ki so jih pobile nemške zasede. Obstala sta ter

prisluškovala šumenju valov, med katerimi se je svetlikala brv in za njo lesen križ. Nad reko se je zlovešče vrtnčila megla, veje drevja so se stezale kot plitji krepplji. Brez besed sta se obrnila — kakor volk, ki je že hotel zgrabiti vabo, a je ta hip zasluhtil past in napravil ovinek. Šla sta nekaj sto metrov navzgor in zagazila do pasu v hladne valove. Prebredla sta reko. Polem sta se vračala h grapi, kjer je steza zavila v hribovje. Že sta krenila s ceste, ko sta v megli zagledala sence. Gotovo so ju slišali in jima slede... Nista čakala, da bi ugotovila, kdo so. Pognala sta se v tek. Rafali in rezki kriki so razparali meglo. Onemoglo sta tekla v strmino. Okoli njiju so po vejah piskale krogle, razgrebale prst in drobile kamenje.

Kriki preganjalcev so se bližali in odmevali po vsi megleni soteski, tja do skalnega roba, ki jima je zaprl pot.

ČETRTI DEL

DREVJE IN OGNJI

Nepoznanih stvari nas je bolj strah kot znanih.

Leopardi

1

Sredi meseca maja se je divizija zbrala na mejnem hribovju med Primorsko in Gorenjsko. Brigada Franceta Prešerna je imela nalogo prodreti v predgorje Jelovice in ogroziti ljubljansko železniško prago, Gradnikova prodreti skozi Bohinjsko dolino na Pokljuko ter odondod prav tako ogroziti prago. Brigada Janka Premrla-Vojka je na obrambo njih cerkljanskih hribov varovala osvobojeno ozemlje.

Po gorenjskem hribovju, ki se je kopalo v prelestni luči sončnih dni, je vzcvetela pomlad. Gore so ozelenele vse do skalnih vrhov, do zaplat talečega se snega, in med

Kapelške žene lepo praznovale mednarodni dan žena

ZDRUŽEVANJE OBČIN

na dvojezičnem ozemlju Južne Koroške
v luči manjšinske problematike

Po kriterijih Alfreda Humitscha je potrebno za spodaj navedene dejavnosti naslednje število prebivalcev:

	prebivalcev
ljusko šolo s 4 razredi	1.500
poštni urad	2.200
žandarmerijsko komando	3.900
denarni zavod	3.200
konsum (trgovino z mešanim blagom)	5.000
zdravnika splošne prakse	2.400
zobnega zdravnika	3.900
lekarno	15.400
mehanično delavnico	3.000
elektroinstalaterja	2.000
peka	1.500
mesarja	1.500
športno igrišče (nogomet)	4.000

Te številke so izračun povprečnega števila koristnikov naštetih ustanov na Koroškem. Sedeži teh ustanov so praviloma koncentrirani v tako imenovanih centralnih naseljih. Kriterij za opredelitev naselja v centralno naselje je opremljenost kraja z navedenimi ustanovami. Avstrijska zveza občin in nekateri oddelki deželnih vlad za prostorsko urejanje so izdelali leta 1968 katalog centralnih uslug, ki jih morajo nuditi tako imenovana centralna naselja. Ta katalog našteva:

1. občinski urad
2. poštni urad
3. štirirazredna ljudska šola
4. z župnikom stalno zasodena fara (župnijski urad)
5. zdravnik
6. denarni zavod
7. mesarija
8. elektroinstalater
9. dvorana za zborovanja in prireditve
10. športno igrišče in športno društvo

Tako centralno naselje premorejo praviloma le občine z najmanj 1500 prebivalci, pri tem pa mora šteti centralno naselje vsaj 250 prebivalcev. To so le najvažnejši kriteriji za presojanje zmogljivosti občine v finančnem in družbenem pogledu.

Gotovo je, da se z mehničnim združevanjem ali razdeljevanjem starih občin v teritorij razširjenih občin ne približujemo ciljem organiziranja občinskih teritorijev, ki bi bili funkcionalno ustrežnejše, socialno-ekonomske in teritorialno-planske enote. Zato menimo, da se nam ne kaže spuščati v prepire s kakršnokoli formalno ali neformalno skupino, ki zastopa to ali ono stališče, temveč je najbolje, da izrazimo svoje mnenje tako, da predlagamo naslednje:

1. Izdelan mora biti nov osnutek upravne razdelitve občin, ki bo študijsko zasnovan na jasno opredeljenih aspektih.
2. Novi osnutek mora vsebovati take elemente, da med prebivalstvom ne bo ustvarjal nesporazumov, temveč tako atmosfero, ki je nujna za izvajanje ciljev reforme.
3. V novi upravni razdelitvi ne bi smeli na obmejnem pasu med čisto nemškimi in narodnostno mešanim ozemljem združevati teritorije čisto nemških s teritoriji narodnostno mešanih občin. V prvem uradnem osnutku reforme občin je bila predvidena združitev občine Brdo v Ziljski dolini na narodnostno mešanem ozemlju z nemško občino Šmohor, ter združitev občine Pustriča na nemškem ozemlju z občino Grebinj na narodnostno mešanem ozemlju.
4. Zreforma občin bi morala biti povezano ustvarjanje enakopravnosti med slovenskim in nemškim življenjem s tem, da bi bila zagotovljena dvojezičnost odnosno cankopravnost slovenskega jezika z nemškim v vseh oblikah človekove dejavnosti, tam kjer prebiva, se oskrbuje, se izobražuje in zdravi, odnosno išče odličja ter kjer dela in v prometu. To mora dobiti tudi javen odraz z dvojezičnimi topografskimi napisi in z dvojezičnimi napisi, ki so izraz funkcij človekovih dejavnosti (javne in gospodarske ustanove).
5. Nova upravna razdelitev mora biti plod skupnih naporov vsega prebivalstva in mora biti, če hočemo, da bo funkcionalna, zasnovana na aktivnem sodelovanju slovenske narodnostne skupnosti, ker le ta lahko presodi, kako mora teritorialno in upravno-organizacijsko izgledati upravna razdelitev, da že sama po sebi ne bo instrument nadaljevanja germanizacije.

(Se nadaljuje)

do zadnjega koticčka napolnile dvorano. Na povabilo kapelških žena sta se prireditve udeležili tudi predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva in tajnica Ančka Kokoč. Ob tej priložnosti je

Milena Gröblacherjeva v svojem govoru obrazložila pomen mednarodnega ženskega praznika in omenila, da je na svetlo še mnogo žena, ki se morajo boriti za svoje pravice. Hkrati je orisala tudi problematiko slovenskih žena na Koroškem.

V kulturnem delu prireditve je sodeloval študentski pevski zbor iz Gradca pod vodstvom profesorja Jožka Kovačiča, ki je s svojimi lepo podanimi pesmimi pokazal visoko raven tega zbora. Za preseñenje na prireditvi je tokrat poskrbel pesnik in pisatelj Valentin Polanšek: prazniku žena je posvetil posebno pesem, ki sta jo lepo in dovršeno recitala sin in hčerka Francija Vautija, poslovodje kapelške zadruga.

Istega dne dopoldne so žene prisostvovalle tudi igri „Pesem volkov“ in koncertu graških študentov v farni dvorani. Študentje so potem na prošnjo žena sodelovali tudi na že omenjeni proslavi.

Lepo uspeli prireditvi je sledila za vse udeležence proslava zakuska. Za uspešni potek organizacije in za domačnost, ki je vladala na tej prireditvi, gre zahvala krajevni odboru žena, prav posebej pa Haniji Kuhar in Tinci Sadolšek.

Minulo nedeljo popoldne so kapelške žene priredile v gostilni pri Brunerju v Lobniku kulturno prireditve, ki je bila posvečena mednarodnemu prazniku žena. Kljub skrajno slabemu vremenu so žene iz Železne Kaple in sosednih vasi

LOG PRI LOGI VASI

Prejeli smo žalostno vest, da je v dunajski polikliniki pred nedavnim umrl dr. Walter Hecht, odvetnik in posestnik hotela Excelsior v Logu pri Logi vasi. Dr. Hecht je čez polderje prebival med nami in se bavil s tuj-

dejanjih podpiral Slovence, kjerkoli je le mogel. Znano je na primer, da je ob volitvah podpiral vedno slovensko volilno skupnost in radi tega prišel posebej z Dunaja v Logo vas volit. Razen tega se je naučil slovenskega jezika in tudi svoja dva otroka učil slovenščine. Pokojni je dolga leta vabil logavaške pevce v svoj hotel s plemenitim namenom, da seznanijo številne tuje goste iz vseh koncev Evrope s slovenskimi kulturnimi dobrinami.

Tudi drugače je bil vedno odkrit zagovornik koroških Slovencev, kar je večkrat tudi publicistično dokumentiral v različnih dunajskih revijah.

Z dr. Hechtom smo zgubili iskrenega prijatelja, kateremu je smrt v najlepših moških letih pretregala nit življenja. Star komaj 52 let je moral zapustiti ženo in dva otroka, katere je težka izguba globoko prizadela.

Dragega pokojnika bomo ohranili v lepem spominu, ženi in otrokoma pa izrekamo iskreno sožalje.

V a b i l o

Farni igralci iz Št. Janža v Rožu bodo z veseljoigro

„POSLEDNI MOŽ“

gostovali v nedeljo 12. marca 1972 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Vabljeni!

skim prometom, medtem ko je ostali čas stanoval na Dunju, kjer ga je tudi doletela neizprosna smrt.

Logovaščani smo ga poznali kot resničnega prijatelja koroških Slovencev, ki ni samo v besedah kot večina takšnih „prijateljev“, temveč tudi v

Od 4. do 12. marca je v Domu umetnikov v Celovcu velika razstava motornih koles. To je prva tovrstna razstava na Koroškem in druga največja v Avstriji. Razstavitelj, trgovina dvokolesnih motornih vozil Kropfisch v Celovcu, je namenil razstavo predvsem mladini, ki naj bi dobila pobude za ta moški šport.

V Domu umetnikov si lahko ogledamo preko 70 vozil od mopedov do težkih motornih koles do 750 kubikov. Razstavljene so japonski stroji tovarn Honda, Kawasaki in Yamaha. Tu najdemo Hondo-mini, vozila za kros in dirkalne stroje. Iz Češkoslovaške je razstavitelj uvozil znano motorno kolo CZ, ki služi le motokrosu. Posebno zanimiva vozila so italijanski mopedi Presti, ki dosežejo s slabim motorjem visoke hitrosti. Na razstavi si lahko ogledamo tudi manj športna vozila, kakor npr. Vespe in druge. Domači proizvajalci so zastopani s firmama Steyr Puch in KTM, ki imata

Razstava konjskih sil

obširen program mopedov in koles srednje kategorije. Razstavljena vozila je mogoče tudi kupiti z izjemo dirkalnih strojev in vozil zgodovinske vrednosti (Opel iz leta 1924). Razstavljena je tudi celotna oprema v stranskih prostorih pa vrtijo športne filme. Z žrebom bodo podelili Mini Hondo in Fiat 127, vsak tisoči obiskovalec pa dobi kolo.

V nedeljo bo zaključna prireditev z modno revijo, pela in igrala bosta Al Cook in Blondl. Predstavilo pa se bo tudi nekaj znanih avstrijskih motornih dirkačev.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone

svežim brstjem je vzkliklo cvetje. Novo življenje se je dramilo povsod z nezadržano močjo.

Po gozdu je prešerno odmevalo ptičje petje. Srnjad je prihajala na pašo v tropičih, na modrem nebu so krožili orli. V nemirnih nočeh se je oglašal v dalji veliki petelin, v rožnih jutrih pa je trepetala nad sneženimi zaplatami pesem ruševcev — ledenih svatov.

Po dolinah so žumele narasle reke, na pobočjih so žuboreli studenci in potoki. Jablane so vzcetele, više po robih so ozeleneli macesni. Po gozdnih obronkih so gomazele mravlje. Vse, kar je bilo živega, se je radovalo sonca in življenja.

Tudi bataljon se je razveselil pomladi. Taboril je na prostem. Po grebenu od Črnega vrha — nad podzemsko kasarno — proti Poreznu in nad planoto Davče so se vlekli položaji. Okoli starih zaklonov so si borci gradili iz smrekovih vej šotore, podobne iglujem. V obliki polkroga so sestavljali goste igličaste veje in jih prekrivali s plahkami, tako da so bili varni tudi pred majskimi nalivi.

Primož, Vojko in Travnikarjev so si postavili šotor nad zaklonom, kjer je bil omahnil v smrt Primožev pomočnik Travnikarjev Janez. Obiskali so njegov samotni grob pod košato smreko. Obdali so ga s skalami in posadili na njem gorsko cvetje.

Vsa četa se je veselila lepih pomladnih dni in prihajajočega poletja. Le Primož je bil čedalje bolj otožen. Kamorkoli se je ozrl, ga je nekaj spominjalo na Ano. V tem okopu sta ležala, ko je zbolela in jo je dajala vročica. Z vrha grebena je videl grapo, kjer sta se ob samotni domačiji našla pri ugašajočem ognju. Videl je Travnikarjevo domačijo, daleč onstran grebena pa vijoličasto hribovje, kjer so mu jo vzeli.

Po kurirjih je dobil njeno pismo. Umaknil se je v samotni koticček in ga neštetokrat prebral. Bil je vesel in

žalosten hkrati. Vse poizvedovanje o njej je bilo zaman. Samo Vojku, s katerim sta delila vsako drobtinico in ni bilo med njima nobenih skrivnosti, je pokazal njene vrstice. Še on se je težko ločil od njih. Izliv njenega srca je oba globoko ganil; prepričana sta bila, da človek v bridkosti ne laže.

„Tako piše, kakor da sluti smrt,“ je dejal Vojko. Ana se mu je smilila. Sočustvoval je s prijateljem in mu zbujač upanje, da bo ostala živa.

Čeprav ga je Vojko tolažil, je Primož ostal potr. Nehal se je zanimati za vod. Naposled je šel v bataljonski štab in prosil, naj mu vrnejo šarca in postavijo koga drugega za vodnika. Gorazd, ki ga je razumel in upal, da bo čas že pozdravil njegovo rano, mu je obljubil, da mu bodo ustregli, brž ko mu najdejo naslednika; Dren pa je menil, da bo v bojih na Jelovici pozabil na vse.

V četo se je vrnil mračen. Celo s svojimi fanti v vođu je komaj kaj spregovoril. Spoštljivo so prenašali njegovo bolečino in z uvidevanjem opravljali četne dolžnosti, tako da jim Orlov, ki bi se bil rad obregnil ob Primoža, ni imel kaj reči. Tudi Pajk in Vojko sta upala, da se bo fant sčasoma unesel.

Spričo negotovosti in temnih slutenj sta Primoža spet navdajala bolečina in hrepenenje. Že dolgo je njegov dnevnik počival v torbici, zapuščen in premočen. Zdaj pa je začutil potrebo, da bi nekaj napisal. Ko je razporedil zasedo, se je vzel v skalovje, od koder je videl pod seboj fante in temačne sence v koritih ozelenelih grap. Naslonil se je na borovec, izvelkel blok in pisal:

„Neodposlano pismo Ani. — Bolečina je sol duše. Spočenja mi bolešno hrepenenje po drugačnem, lepšem življenju. To je nezaceljliva rana, ki oživlja zakopane moči. Vleče me v grobo samoto sveta, med surove obraze kamenja, med mahove in med drevje. Tu iščem svoj obraz,

poraščen z gubami večnosti. Rad bi poznal govorico drevja in živali, pesmi travnih bilk in šepet mahov v vetru.

Tako kot nikoli si želim polti k vrhu bele samotne gore, ki čumi nad oblaki krvavih megla v bližini zvezd. Rad bi bil sam, čist kakor kamen po nevihti vrh gore, zrastle z goro, pokrito s snegom. Rad bi bil visoko med zemljo in nebom. Tako kot sem že nekoč zapisal: blizu vsem iz daljave, daleč vsem, ki si žele bližine. Prislunhiti hočem odmevu svojega dna. V meni pljuska stara, grešna temna kri sveta in poje pesem večnosti. Vleče me k tebi, ognjeno spočelo sveta, tja, kjer vse nastaja in izginja, kjer nič več ni...

Sam sem na robu, kjer si prepadi podajajo roke, kjer se križajo meči sence in svetlobe. Gledam to nedoumljivo igro. Tu se nehajo vse poti in začenjajo nove.

V meni se oglašajo pesem hrepenenja. Pesem večnosti, ki jo poješ ti, ki jo poje modrina neba v tvojih očeh, veter in tvojih laseh, ogenj tvojega telesa. Pesem brez začetka in brez konca, trepetanje dveh duš, ki ga zaman skušamo razvozlati.

Ljubim in sovražim te obenem. Moja dopolnitev si in moje manjkanje. Hrepenim po tebi. Gorim, zažgan od besed tvoje žalosti. Tvoje bližine si želim bolj, kot sem si želel samotne. In kaj je hrepenenje? Najvišja oblika življenja. Strujanje energije iz neznanih globin, valovanje hotenj za nedosegljivim in večno lepim...

Težko je prenašati hrepenenje, ki ga odeva s smrtjo prepajena žalost. Ni ljubezni brez trpljenja in ne slasti brez bolečine. Rad bi se srečal s teboj. Iskala sva se vse življenje, ko pa sva se našla, sva se izgubila. S teboj bi rad odtrpnil v naročju smrti. Kako bolesta iluzija! Z dihom večnosti lahko ljubijo samo ljudje, ki se ne boje umreti. Naj bo karkoli. Tako blizu si mi in tako daleč... Z menoj si vedno in povsod, kakor si mi pisala. Slutim te v pomlad-

VLADO FIRM:

Skarabejeva ohceta

Tistega dne je bila pri govnačih, ki so jim sosedje pravili tudi pri Skarabejevih, prava ohceta. Sonce je prijetno sijalo z neba in v bližnji mlaki se je na širokem listu pozibavala žaba in oprezala za vodnimi drsalci. Za visoko krtino onstran barjanskega ločja pa je bil že ves dan živ žav. Mati Skarabejka, je kot se spodobi, pretakala bridke solze, ker se ji je možila hči. Oče Skarabej pa si je skrbno krtačil krlina pokrovca, da bi se čim lepše svetlikala v poletnem soncu. Odkar je živel s Skarabejko, ni kaj prida pazil na svojo zunanost. Tudi v soseseo ni zahajal, ker so mu pravili smetar. Seveda, nekdo je moral tudi za govno poskrbeti, čeprav je bil to še tako nečeden posel.

Danes je na vse pozabil in bil je ves prazničen. V svojem drobcenem rovu, iz katerega so se kot pahljača iztekali še drugi hodnički, je sprejemal goste. Prihajali so bližnji in daljnji sosedje in prikočljivi s seboj nič koliko ovčjega, kozjega blata, zgnetenega v kroglice, in govejih pogačic. Vsega je bilo dovolj. Tudi za izbirčne goste je bilo poskrbljeno. V bližini krtine se je bohotilo cvetje vseh barv. Tako je bilo tudi cvetnega prahu in soka na pretek. Pikapolonice in zlato rumeni in zelenkasti hroščki so že marljivo lazili po dišečem cvetju. Metulj belin in pavlinček sta poplesovala kar na trati okoli Skarabejevega doma, saj vanj nista mogla.

Pojedine je oče Skarabej pripravil pred vhodom v svoje domovanje. Naj le vidijo sosedje, čeprav je zavist grda čednost. Tudi na godce ni pozabil. Murni so pridno brenkali na godala. Kačji pastir je poplesoval nad njimi in bahaf, kot je bil, se jim ni maral pridružiti. Zenin govnač pa je pozabil na nevesto in goste, ter se zaril v govnačo govejo pogačico. Svatbeni direndaj je privabil tudi vedno počasnega rogača, ki bi se bil skorajda spoprijel s svojim manjšim vrstnikom, ki ga je pot pripeljala mimo. Stari bojeviti rogač je sodil, da svatba ni svatba, če se pri tem koga ne loti.

V mlaki je ždela mlada zelenkasta žaba, vedno jezična in prepirljiva. Vse je hotela videti in pretakniti. Vsa mlaka, je bila njena. Oče Kvak jo je zaman svaril, da ji neboljneni kot je povsod preti nevarnost. Kaj malo se je menila za starega Kvaka. Kaj le ve. Mlaka je mlaka in potika se lahko, če je je volja. Radovedna in objestna je pozabila

na vsa svarila. Malo iz vode je zlezla, tja na suh list in se predala sončnim žarkom, ki so poplesovali okoli mlake in bili zdaj tu zdaj tam. Ni opazila sence, ki se je večala in postajala vedno daljša. Še premakniti se ni utegnila, ko jo je stisnil štokrljin kljun in počasi je zdrsula v njen nenasični želodec.

Pod korenino se je stari Kvak tresel od strahu. Vse je bil videl. Ni ga hotela poslušati in storila je žalostno smrt. Splaval je na dno mlake, skalil vodo in že ga ni bilo več videti. Le drsalci so brezskrbno drsli po

vodni gladini. Štokrlja je bila sicer zadovoljna, saj žaba je bila še mlada. Toda starega Kvaka je že dolgo imela na piki. Nikakor ga ni mogla dobiti pred kljun. Vedno jo je pravočasno opazil in se ji skrtil. Sicer je znala biti potrpežljiva. Ni šment, da tudi njega ne pogoltno. Čakala je, da se je voda malo zbitrila. Ga že užene. Skarabejeva ohceta jo ni prav nič zanimala. Res jih je videla, te male žužke; tudi če bi jih spravila vse na en kup, se ji ne bi splačalo odpreti kljuna. Zato se ni zmenila zanje.

Oče Kvak pa je bil preplašen, da se mu je kar meglilo pred očmi. Štokrlja je odstopicljala v mlako, brskala s kljunom po vodi in pretaknila vsako vdolbino. Bil je leporejen in velik, to bi bil pravi zalogaj za štokrljo. Spretno se ji je skrival in izmikal, vmes pa kalil vodo. Ej, ji že pride pod kljun, je menila, čeprav se ji še tako izmika. Če ne danes, pa jutri.

Naveličana brskanja po mlaki, je sklenila odleteti. Saj so še druge mlake, pregledati mora vse. Zaklopotala je s kljunom, razpela bele mehke peroti in odletela tja proti ribniku, kjer je poganjala visoka močvirna trava, bogato skrivališče žab.

Starček in jablana

Starček je sadil jablano. Pa ga vprašajo:

„Čemu ti bo jablana? Saj ne boš dočakal njenih jabolk.“

Starček pa se nasmehne in pravi: „Kaj za to? Jih bodo pa drugi jedli. Tudi moj oče in moj ded sta sadila drevesa. Sadove pa uživam jaz in uživata jih vi!“

Francej in promet v mestu

Mali Francej je star šele štiri leta. S starši in brati živi v mali vasi precej daleč od mesta. Velikokrat je že slišal o mestu, toda tam še nikoli ni bil. Dolgo je že sitnaril, da bi smel s starši v mesto, toda te želje mu niso izpolnili. Tako je bil Francej velikokrat zelo žalosten.

Nekoč ga je začel grozno boleli zob. Zvečer ni mogel zaspati in od bolečine je kar vpil. Imel pa je srečo v nekreči: vaški zobozdravnik je bil ravno na dopustu in mati je morala z malim Francejem v mesto. Od samega veselja je Francej skoraj pozabil na bolečino.

Popoldne sta se z mamo peljala v velikem rumenem avtobusu v mesto. Med vožnjo je mencial z nogami in gledal skozi okno na avtomobile, ki so žvigali mimo.

Ves poglobljen je bil v misli in sploh ni opazil, da je mati že vstala in ga poklicala. Šele ko ga je mati potegnila za rokav, se je zavedel. Urno je poskočil s sedelca in hitel k vratom. Materinih klicev, ki so ga opominjali, naj pazi, ni slišal.

In skoraj bi se zgodila nesreča:

Francej ni pogledal ne na levo, ne na desno. Poskočil je na cesto, ko je z leve strani pripeljal možakar s svojim avtomobilom. Povožil bi bil Franceja, če se mu ne bi bilo posrečilo v zadnjem hipu ustaviti avta. Odprl je vrata in kričal nad Francejem, materi pa grozil s policijo. Končno se je Francejevi mami le posrečilo, da je pomirila moža, ki se je odpeljal dalje. Neprevidnega Franceja pa je mati pošteno okregala.

Če vidite iti po cesti malega fanta, ki se pridno drži matere in pazi na promet, je gotovo Francej, ki se od tega dne v mestu vedno previdno vede.

Mohar Andrej

Marec v gozdu

Južni veter toplo piba, z drevja trese mokri sneg. Svobodnejše gozd zadiba, kopne lise kaže breg.

Iz grmičja zajec plane in si gre zelišč iskat. Medved se v brlogu zgane, v vetru voha že pomlad.

Hudo zimo vso prespal je ta mrcinasti ležuh, post maščobo mu pobral je, da je mršav kakor duh.

Vstane in zaspano glavo iz brloga pomoli, krmežljivo zre v bleščavo, zabolijo ga oči.

Tam pa zajec pred brlogom kosmatinčevim stoji in pozdravi ga s porogom: „Dobro jutro, striček ti!“

„No, povej mi, dolgoušec, ki si zimo prebedel, kaj je res že tukaj sušec, da nam zemljo bo ogrel?“

„Res bo zima že minila, neha mraz se, mine glad. Prišla bo pomlad premila, gozd zelen bo in košat.“

„Hvala, zajec, za novico, ki mi je samo v radost! Da preženem dremavico, krenem s tabo malo v gozd.“

„Saj nič več ne znaš hoditi, kakor senca si šibak! Moral te bom jaz učiti, da razmaješ se v korak!“

„Dragi zajec, ti me vodi do zelišč in do mahu in še do studenca k vodi; sit sem žeje in glad!“

„Le opri se name, striček, saj pomagam res ti rad! Tjakaj pojdeva pod griček, tam je sočna zelenjad!“

S smreke gleda veeverica in se glasno zasmehi: „Ta prešmentana dvojica se mi kar presmešna zdi!“

Fran Roš

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

nem vetru, ki maje rosne glavice rož, v drhtenju listja, v sencah mesečine, v krikih nočnih ptic, v plapolanju ognjev, v solzah pomladnega dežja ...

Čakaj me tudi ti. Samo upanje odpira pot v življenje. V meni odmevajo glasovi rodu, ki bi mu bila ti lahko mati. Jaz bom prišel, ker moram priti. Prisluskuj mojemu glasu, ki te bo iskal. Prisluhni vršanje vetrov, klokočanju hudournikov in rohnenju plazov ... Bom v rogu teme daljne gore, v požarih noči, v svitu jutra. Nekoč bom prišel v plamenu želje tvojega objema. Z radostjo otroka, ki je našel materine prsi. Prišel bom z vetrom upanja, ki nosi cvetni prah življenja.

Dan zatem je Blisk pripeljal na veliko presenečenje vseh — Ano nazaj v bataljon. Po vrnitvi v četo se je počutila, kot bi se vrnila domov z daljnega potovanja. Vsi so bili prijazni z njo in veseli. Najbolj se je izkazal Nande, ki je za ta dan pripravil kosilo, kot se spodobi: da bi vedeli, da se je vrnila dekle v skupino razdraženih mož in dečkov in spet napravila iz njih ljudi.

Primož jo je sprejel bolj hladno, kot je pričakovala. Vprašala se je, če mu je še kaj do nje, ko ve vso resnico. Ko pa sta bila sama, ko je začutila njegov objem in so njegove ustnice poiskale njene, je uvidela, da je bil njen dvom odveč. Zahvalil se je za pismo in ji dal prebrati svoje neodposlano pismo. Z drhtečimi rokami ga je brala in oči so ji zalile solze. Nič ni rekla, le z rokami mu je segla v lase, ga nežno pogladila in se pritisnila k njemu. Začutil je grenko sladke poljub in rahla omotica ga je zagrnila v trenutno pozabljenje, da je zaprl oči in ga je objela omamna tema.

Sedla sta na okrajek gozda, kjer se je odpirala senožet. Skozi veje ozelenelih bukev se je razlivala oranžno zelenkasta svetloba. Vedela sta, da tega snidenja, ki ju

je spominjalo na ponovno rojstvo, ne bosta pozabila. Predala sta se govoric brez besed in v drobnih nežnostih premagovala surovost minulosti. Sonce je že zdrsnilo za gore nad grapo, ko sta vstala in se napatila proti četnim položajem na grebenu.

Pripovedovala mu je o vsem, kar se je z njo zgodilo. Prav nič ni zamolčala, tudi tistega ne, za kar so ji bili rekli, naj ostane tajna. Zaupljivo ga je pogledala v oči.

„Saj nisem pogrešila, ker sem ti povedala, čeprav so rekli, naj molčim ... Če bi ti bila prej povedala vse o sebi, bi vsem prihranila mnogo nevšečnosti. Zato sem sklenila, da ti bom odslej povedala o sebi prav vse in sproti.“

Primož se je rahlo nasmehnil.

„Prav! Ljubezne dveh ljudi ne prenese laži in ne surovosti. Višja je od interesov strank, policij, vojne in države.“

„Zakaj, Primož?“

„Ker je močnejša, prastara, večno živa. Ker plava nad vsem, kar je minljivo ter se lahko izrablja v takšen ali drugačen namen, za katerega mi, mali ljudje, niti ne vemo.“

„Če ti tako praviš, potem bo že res.“

Objel jo je in jo poljubil na oči.

„Ti si čudovito dekle! Lepa si in vzvišena hkrati,“ je ponovil, kar je tako rada slišala.

Ona pa je odvrnila:

„Pri tebi se počutim kot otrok v materinem naročju: Ničesar se ne bojim, tudi smrti ne. Bojim se samo, da ne bi padla v roke Wolfu. Vse bo poskusil, da bi me dobil ...“

„Ne boj se gal V kratkem bo imel sam s seboj dosti opravka, še več pa z divizijo. Tri tisoč pušk in nekaj sto mitraljezov, ali si predstavljaš, kako bo to grmelo med gorami? Mnogo manjša možnost je, da te zajame, ko da kateregakoli izmed nas zadene krogla. To je pa tveganje, ki smo nanj navajeni.“

Vrnila sta se na položaje. Pred Primoževim šotorom je sedel Vojko in čistil puško. Sedli so in gledali, kako se v dolini prižigajo luči. Menili so se, kako se bodo v četi lotili naloga, ki jim jih je razložil Blisk.

„Četo bomo spremenili v mišnico. Ana, ti boš pa za slanino!“ se je zasmel Vojko, ki je bil že napravil načrt, kako bodo obdali dekle s predanimi ljudmi.

Pogovarjali so se pozno v noč. Potem sta Primož in Ana zlezla v šotor in se odela z dvema odejama. Bili so visoko v hribih, kjer je bilo ponoči mrzlo in vetrovno. Po dolgem času sta se spet stisnila skupaj.

„Daj, Primož, objemi me, da bom čutila, da si resnično ti, da se mi ne sanja!“

Nežno se je pritisnila k njemu. Spala sta kot nekoč na Jelovici, tiste prve dni, ko je prišla k njemu.

Zjutraj navsezgodaj, ko se je plazil mrak iz doline, ju je zbudil Bosanec Keča. Primoža je moral potegniti za nogo, šele potem se je oglasil.

„No, vodnik, če želiš, ti izjemoma prinesem sok v šotor in peljem tvoje h kotlu.“

Primož je planil pokonci, splezal iz šotora, si pomel oči in se pretegnil. Obregnil se je ob Bosanca, naj ne zarfkava že takoj prve dni, potem ko je prilezel iz bolnišnice. Zbral je vod in ga odpeljal za greben, kjer je Nande kuhal sok. Okoli kuharja se je že vila vrsta. Drug za drugim so molili menažke, da jim je nalival sok, Janez pa jim ga je belil z žlico ocirkov. Ana je prišla, ko so se že zadnji razgubili po položajih.

„Zate sva prihranila najine ocvirke. Vidim, da si shujšala, odkar se ne hraniš pri meni,“ se je dobrikal Nande in dobro se mu je zdela, ko mu je rekla, da se ga je vsak dan nekajkrat spominjala.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

IVAN CANKAR:

NA KLANCU

Napočilo je jutro, jutro siromakov, mrko in megleno. Francka je vstala trudna od sanj, spomnila se je v istem hipu trnove poti, ki čaka nanjo, in mraz jo je izpreletel. V izbi je bilo zadržalo, dišalo je še po mrliču, po svečah in po žganju. Na mizi je ležal kos kruha, ki ga je bil prinesel čevljar, tudi kave je bilo v omari in Francka je šla kuhat zajtrk. Ozrla se je iz veže po klanecu — vse je bilo še tako tiho, blatna voda je tekla po grapavem jarku v dolino in je žuborela na lahko. Nikjer še niso zaškripala vrata — klanec je spal težko in zadahlo spanje pijanega berača, ki so ga bili pognali preko praga v deževno noč in je legel v jarek.

Skuhala je zajtrk; ko so zaropotali lonci na mizi in je zadišalo po kavi, se je zbudila mala Francka. Pomela si je oči in vprašala še v polspanju: „Kdaj pa pride Lojze?“

„Poleti pride, kadar bo šola pri kraju.“

„Mati, meni se je sanjalo, da je bil doma. Prinesel mi je piškotov in lepo je bil oblečen.“

„Vstani, Francka, sedem bo ura, v šolo moraš.“

Francka je sedela na postelji, zamislila se je v sanje, ki so bile tako lepe in so tako hitro minile. Vse je bilo drugače. O božiču je bilo, kolači so bili na mizi, vrata so se odprla in prišel je Lojze, gosposko oblečen, pod pazduho velik zavoj in v zavoju same piškote in bonbone.

„Zakaj pa ne gremo še mi v Ljubljano, mati, če je tam tako lepo?“

„Ni lepo v Ljubljani, Francka, ljudje so tam hudobni.“

Francka je pogledala začudeno; zdelo se ji je neverjetno, da bi bili hudobni ljudje v Ljubljani, kjer so velike hiše in lepe cerkve in kjer je vsega bogastva dovolj.

Zazvonilo je v farni cerkvi. Francka je skočila s postelje in se je oblekla hitro. Ko je popila kavo, se je napravila v šolo; boste noge so gazile po vodi in blatu, poskakovala je po klanecu navzdol čez luže in jarke, pričelo je spet pršiti iz megle in dež ji je močil lase.

Mati je ostala sama, sedla je, da bi krpala. Toda srce ji je toklo od težkega pričakovanja, čas je hitel čudovito, bala se je in mudilo se ji je. Ko je bila v stolpu deseta ura, je vstala, ogrnila si je zimsko ruto in pokrižala se je pred durmi.

Na klanecu je srečala čevljarjevo ženo, ki je nesla kruh in kavo iz štacune.

„Kam, Mihovka?“

„Po opravih v trg.“ je odgovorila Francka. „Po težkih opravih... sam Bog se usmili!“

v temni veži, nikogar ni bilo. Naposled je prišla dekla po stopnicah iz zgornjega stanovanja, postala je in se je ozrla hladno na Mihovko.

„Kaj pa vi čakate?“

„Ali so gospod župan doma?“

Zavrelo je malo v Francki.

„Kaj me tako gledaš?“ si je mislila. „Ali sem prišla tebe kaj prosit?“

„Doma so gospod, zajtrkujejo!“ je odgovorila dekla malomarno in je šla.

Francka je začula zvenčanje vilic iz bližnje izbe, ki so vodile vanjo iz veže steklene, zeleno pregrnjene duri.

Cakala je; zvenčanje je utihnilo, premaknil se je stol in župan je odprl duri, stopil je v vežo. Velik in močan človek je bil, neobrtni obraz se je svetil kakor s salom namazan.

„Kaj pa vi, Mihovka?“

„Prišla sem vas prosit za sina, ki študira.“ je odgovorila Francka in sama se je začudila svojemu krepkemu, čisto neberaškemu glasu.

Župan se je razjezil.

„Da, seveda, to pojde kar tako dalje, mislite. Jaz bom kar dajal, dajal, pa vzemi, kjer hočeš... Kaj pa dela vaš sin? Saj se nič ne učil!“

Francka je bila vesela, da je župan govoril, da ni šel kar molče mimo, kakor je storil že mnogokrat — ni se ozrl, napravil je, kakor da bi je ne bilo v veži.

„Uči se, priden je!“ je odgovorila tiho. „Samo... večerje nima, stanovanja ne more plačati in tudi obleke nima, raztrgan hodi.“

„Lepa mati!“ se je nasmehnil župan porogljivo. — Pogledala mu je v obraz in videla je, da je rekel nalašč, zato da bi jo razžalil.

„Nimam nič!“ je govorila počasi in tiho. „Ko bi mu mogla pomagati, bi si odsekala roko. Nimam, da bi mu kupila enkrat kos kruha za večerjo...“

„Kaj pa dela stari?“

„Šel je in ga ni več, tudi ne piše nič.“

„Prebrisano jo je ukrenil. Tako bi napravil tudi jaz — lepo v svet, otroke pa tujim ljudem na rame... Ampak ukanil se je, tako ne pojde več dalje. Nekaj da človek, nazadnje pa mu je le preveč.“

Francko je izpreletelo — obrne se in pojde ter jo ostavi v veži. Stopila je bliže in je govorila hitreje.

„Saj ste obljubili, gospod župan... takrat, ko je šel v šolo... jaz sama bi nikoli ne bila na to mislila... zanašala sem se... In če jutri ne bo denarja, ga sunejo na cesto... vsega bo konec... kakor Bog vas prosim...“

„Kam tako zgodaj, Mihovka?“

„Dol v trg, k ljudem... težka pota.“

Pisar je razumel.

„Stopite malo sem, Mihovka... Ko boste govorili s njimi, ne bodite preveč sitni... to jih razjezi, poznaj jih!... Povejte čisto na kratko, tako je in tako. Nič tarnati, nič nadlegovati... in ne glejte na vsako besedo; če vam poreče kdo kaj žalega, mislite si, da niste slišali... No, veliko sreče!“

Francka ga je komaj poslušala; pogledala je dol na trg — neprijazne so bile tiste bele hiše, neprijazne, bahate in za zmerom zaprte siromakov, bile so kakor ljudje, ki so stanovali v njih...

Tako se je pričela trnova pot, ne prva ne poslednja, ena izmed stoterih, polna ponižanja in strahu in razočaranja.

Odprla je velika vrata in se je prestrašila, ker so zaškripala. Cakala je

Nekoliko je pomislil, nato je posegel po denarnici in ji je dal petak, lepo zvit, še čisto nov.

Hotela se je zahvaliti, ali obrnil se je takoj in je šel k durim, ki so peljale v štacuno.

„Tako brž mi ne pridite več blizu!“ je zaklical za njo, ko je bila že pri vratih, in sladka hvaležnost, ki se je bila vzdignila v njenem srcu, je izginila v tistem hipu. Ko ji je bil pomolil petak, je zrastle pred njo, visok in plemenit človek in tudi njegov obraz se je bil izpremenil, čutila se je grešnica, ker je mislila prej, da je surov in osoren. Zdaj, ko je odhajal v štacuno s težkimi koraki, je bil spet prav tako surov, debel in grozen, da se je bal človek predenj in da je strepetal, če so se ozrle nanj njegove srepe sive oči.

To je bilo pet goldinarjev, ali dolg je bil velik, še pet jih je bilo treba, najmanj še, brez vsega drugega. In raztrgan hodi po Ljubljani in lačen je, ker nima večerje — hodi po mestu, gleda morda po izložbah, kjer so kolači in klobase, in lačen je in si misli: „Kaj dela mati, da nič ne skrbi zame, da mi ne da kruha, kos lepega belega kruha...“

Dalje, Francka!

Šla je počasi po stopnicah, kjer so stnovali sodnikovi. Postala je, ko je prišla do velikih belih vrat, ki so bila zmerom zaklenjena in je bilo treba pozvoniti. Roka se je vzdignila do črne gumba, ni si upala pritisniti, omahnila je. Znotraj se je slišal rezek glas, pripravili so se: Francka se je že hotela vrniti, strah jo je bil obšel. Toda zašepetalo ji je na uho, da, zakričalo je od daleč: „Lačen je; hodi po ulicah in gleda v izložbe in lačen je...“

Pritisnila je na gumb, zazvonilo je s tankim zvokom. Komaj je odprla dekla in je Francka vstopila, je že prišla gospa po mostovžu. Suha je bila, siva v lica, nosila je naočnike in spodnja ustnica je bila velika in napeta.

Preden je Francka izpregovorila, je zakričala gospa: „Kaj pa vi? Po kaj pa ste spet prišli? Še vas sem čakala!“

„Zaradi sina, ki študira...“

„Naj gre krave past! Berači naj ostanejo doma! Na tuje stroške je lahko študirati. Kdor ne more, naj pusti. Take gospode bi imeli lahko dovolj... danes ta, jutri oni... ves klanec bi si naprtili... Naj gre krave past! Zbogom!“

Gospa je bila že daleč na mostovžu, stopila je v izbo in je zaloputnila duri za sabo. Francka je stala mirno, lica so ji gorela od sramu in žalosti.

Prišla je dekla, postarana ženska, in se je smehljala pol dobrodušno, pol škodoželjno.

„Da bi bili prišli pol ure, uro prej, pa bi bilo vse dobro. Hišna jo je razjezila in zdaj je kakor zlodej. Še mačka je sunila v vežo, ki ga ima rajši nego moža.“

„Samo pol ure!“ si je mislila Francka, ko je odhajala po stopnicah. „In zaradi te pol ure... je on lačen in ne dobi kruha. Zaradi hišne, ki je morda razbila krožnik... Kaj je naredil hišni, da ne dobi kruha zaradi nje? ... In kakšen obraz, da bi se človek prekrizal in pobegnul strahoma. Kakor levi razbojnik!...“

Stala je na cesti in je premišljevala. Ali on čaka in je lačen, a ona le stoji, kakor da bi se ji nikamor ne mudilo, in premišljuje.

Dalje, Francka!

K župniku. Župnik, star, čemerer in malobeseden, se je ozrl po strani, poslušal je komaj, dal ji je srebrn goldinar in se je vrnil v izbo; komaj da je mimogrede pokimal z glavom.

Nikogar ni bilo, ki bi se bil nasmehnil prijazno, rekel ji: „No, pa malo sedite, Mihovka, in pripovedujte!“ in ki bi poslušal s sočutjem, kako se mu godi tam v mestu, kako ga gonijo iz hiše in kako je lačen in raztrgan. Nikjer ga ni bilo, ki bi ji rekel: „Nate, pa popijte kozarec vina in ne skrbite preveč, bo že kako; leta minejo, da človek sam ne ve kdaj, in tako bo končano vse trpljenje; še z veseljem se boste potem spominjali nanj.“ — Ni ga bilo, hodila je med samimi tujci in grdo so gledali nanjo, s težkimi zapahi so bila zaklenjena srca, niti špranja se ni odprla.

F I L M

„Na klanecu“

Že od začetka išče slovenski film kati za svojo rast v domači književnosti. Bolj in manj oprt nanjo je dosegel doslej svoje najlepše vzpone. O vzponu lahko govorimo ob nemara najbolj tveganim srečanju med filmom in domačim književnim izročilom Na klanecu.

Notranji svet filma Na klanecu je svet spomina in brepenjenja. Oba sta tako močna, da prekrijeta ničnost resničnosti in zato je ta svet lep, čist. Lepa, prečiščena je tudi njegova filmska podoba, ožarjena z izredno nežnimi barvami, ki ugasnejo v črnobeli razpon le tedaj, kadar mora spričo pritiska resničnosti čustvo spomina ali brepenjenja utoniti v trpki brezčutnosti.

Duletič je na novo in zelo prepričljivo uveljavil ugled avtorstva v filmskem ustvarjanju. Kljub mogočni Cankarjevi navzočnosti je Na klanecu avtorski film.

Stanka Godnič, Delo, Ljubljana

Prvič v slovenskem filmu imamo opravka z resničnim prenosom literarnega dela v film; to pomeni, da smo dobili film, ki je na eni strani malone dobesedno cankarjanski, po drugi strani pa je film Na klanecu avtohtono delo svojega avtorja — Vojka Duletiča.

Analiza filma ponuja tezo, da so vsi elementi Cankarjeve literature (od nekaterih poglavitnih motivov prek tehnike do idejnih razsežnosti) prisotni tudi v filmu, vendar ne kot ilustracija, marveč kot povsem avtentično doživljanje sveta. Kolikor je namreč res, da je bistvo simbolične umetnosti v tem, da daje ideji čutno obliko, potem je Duletič nedvomno prvi slovenski in jugoslovanski simbolist. Temelj njegovega režijskega koncepta je v tem, vse je podrejeno takšnemu doživljanju sveta, vse v filmu je naravnost tako, kot je nekoč napisal Cankar:

„...kar je resnično okrog mene, nima samo po sebi nikake vrednosti in zdi se mi, da je samo simbol večjih idej.“

Na klanecu je izrazil avtorski film, hkrati pa je bleščeča demonstracija izrednih igralskih razsežnosti Štefke Drolčeve.

Filmski kritik Toni Tršar

Film Na klanecu je danes brez dvoma slovenski, kot še nikoli ni bil. Ljubosumno bi ga zaklenil, kajti bojazen, da bi ostal nerazumljen drugod, nas bi zbegala. Na klanecu ni samo boleča osebna izpoved, temveč resnica o nekem narodu, o njegovi bridkosti in nemoči, o neizpeti ljubezni in nikoli dosanjanih sanjah.

Filmski kritik Andrej Trupej

Štefka Drolčeva je šla skozi film skoraj brez besede, vendar ga je obogatila s tisto dimenzijo avtentičnosti, ki jo tako v umetnosti, kot v življenju dajo močne in popolne osebnosti. Drolčeva je imela srečo, da je svojo igralsko osebnost dala v službo stvaritve, ki po svojih nedvomnih vrlinah zasluži, da jo izdvojimo kot enega redkih doživetij.

Feliks Pašič, Borba, Beograd

Sredi suše, ki smo jo občutili v slovenskem filmu zadnja leta, je obet Duletičevega filma Na klanecu zdrav poletni dež... Duletičeva vizija Cankarja je v svojem hotenju in dosežku tako enovita, čista in zaokrožena kot nemara še nobeno filmsko delo pri nas...

Menjava črno belega in barvnega filma, uporabljena kot nasprotje med sivo vsakdanjostjo in trenutki „sreče“ (večinoma irealne, sanjske), prepletanje resničnosti in brepenjenja, daje čvrsto filmsko tkivo ubranega ritma in krepke, čeprav linealne izpovednosti.

Film ima — posebno v drugem delu — nekaj nespornih viskov. Prizor Francke na stopniščih, ko gre po podporo za sina, ostarela Francka na pragu, ko ji čevljar prinese kos kruha, sama pa ujame vso svojo notranjo stisko v besede „Nič ne pišejo...“, ali Francka pri umivanju mrtvega sinovega trupla — to so zvezdni trenutki, ki se naravnost vžgo v gledalca.

Rapa Šuklje, RTV

Kot je film Na klanecu izrazil avtorjevo delo, moram vendarle zapisati (na prvi pogled protislovno misel), da je film Na klanecu film Štefke Drolčeve. V slovenskem filmu smo doživeli malo tako kompletnih stvaritev kot njena Francka (Komur je prišla v roke režiserjeva snemalna knjiga, ve, da je Duletič oblikoval Francko z mislijo na Štefko Drolčevo in za njo.)

V tem okvirju ni mogoče obširneje razpletati osnovnih razlik med gledališkim in filmskim igralskim ustvarjanjem. Naj bo dovolj, če ugotovim, s kreacijo Francke v Duletičevem filmu je Štefka Drolčeva pokazala, da ne zna samo dobro prisluhniti vsem potezam osebnosti, ki jo naj upodobi, temveč da ima hkrati sila občutljiv posluš za naravo filma ter da zna bogat obseg svojega igralskega talenta podrediti in uglasiti na to naravo.

Filmski kritik Vitko Musek

Nekaj ponosnega in poetično privzdignjenega je v trpljenju junakov Duletičevega filma. Dva sta v začetku, toda v spominu in v okolju se množijo in mi, ne vedko, občutimo, da se ta krog intimnega človekovega trpljenja širi v času fi lmske projekcije in dotakne tudi naših lastnih vizij in izkušenj.

To zelo krhko, lomljivo zgodbo o ljubezni in neustvarjenih sanjah življenja predstavljajo igralci: Štefka Drolčeva in Janez Bermež, Tone Kuntner, Lučka Uršič in Ivan Jezernik. Oni pravzaprav niti ne igrajo, temveč enostavno živijo življenje svojih junakov.

Milutin Čalić, Politika, Beograd

Zdaj je tu film Na klanecu, ki si ga lahko zamišljamo bodisi z Duletičem, bodisi samo s Cankarjem, kakorkoli. Če se pred filmom postavljamo ob Cankarja, potem morajo biti naša dogajanja usmerjena predvsem k spoznavi o kar se da največji ekvivalentnosti med Cankarjevo besedo in filmsko sliko, ki se je pravzaprav tako zlahka spremenila v simbol.

Vili Vuk, Večer, Maribor

Vizualna ekspresija filma Na klanecu je resnično briljantna in posamezni odlomki Duletičevega dela so brezpogojno najboljše, kar je slovenski film dal do danes.

Zika Bogdanovič, filmski kritik in teoretik

v luči ocen v tisku

(Odlomek)

RADIO PROGRAM

Radio Celovec

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00
— 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.35 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

Sobota, 11. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.05 Pisana jutranja melodia — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.40 Mednarodni delovni trg — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Poskočno in zabavno — 14.00 Za prijatelje ljudske glasbe — 15.30 Voščila — 17.00 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.20 Umestnostna in kulturna kritika — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koroščina — 19.50 Note in beležke — 20.10 Bavarski karusel — 21.30 Kabinet doktorja Nonsena — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 12. 3. 6.10 Igra na orgle — 6.35 Koroščina — 7.45 Veseli godci — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.05 Za avtomobiliste — 13.05 Ogleдалo Mestnega gledališča — 13.30 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Ure, komedija — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Zborovska petje — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

Ponedeljek, 13. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Obisk v ponedeljek — 9.00 Iz minulih dni — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo: Vidiki delne zaposlitve — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Kar rad poslušam — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja kmetijske zbornice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zvenč operetni vodič — 21.00 Avstrijska kovinska industrija — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

Torek, 14. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.00 Jutranja gimnastika — 9.00 Pravilice iz vsega sveta — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.15 Severna Afrika in Sahara — 10.30 Naši glasbeni instrumenti — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 In kaj pravite vi? — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Ljudske viže — 16.15 Za ženo: Vidiki delne zaposlitve — 16.30 Lovska latovščina — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja sindikalne zveze — 19.05 Tirolska ljudska glasba — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zvenč alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 21.40 Poskočno zaigrano.

Sreda, 15. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Pisana jutranja melodia — 9.00 Klasične pripovedke — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 Zborovska glasba — 14.30 Koroški visokošolski obzorik — 16.15 Za ženo: Vidiki delne zaposlitve — 16.30 Operetni melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja združenja industrialec — 19.05 Kjer prepevajo... — 19.50 Note in beležke — 20.10 Ure, komedija — 21.10 Glasba je bila njegov svet.

Četrtek, 16. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Pisana jutranja melodia — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.10 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Sodobno agrarno gospodarstvo — 10.30 Zanimivosti iz biologije — 10.45 Literarni kalendarj — 11.03 Ljudska glasba — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.45 Kulturni problemi Koroške — 15.00 Komorna glasba — 16.15 Za ženo: Vidiki delne zaposlitve — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Operetni melodije — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.05 Ura avstrijske pihalne godbe — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja.

Petek, 17. 3. 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Zgodovinske slike iz Avstrije — 9.30 Klavirska glasba Clauda Debussyja — 10.30 Šolska oddaja —

11.03 Ljudska glasba — 13.30 Poskočno zaigrano — 14.45 Koroški avtorji — 15.00 Zborovska glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja delavske zbornice — 19.05 Robert Stolz dirigira — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert.

Slovenske oddaje

Sobota, 11. 3. 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 12. 3. 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

Ponedeljek, 13. 3. 13.45 Informacije — Pesem je tihha moč.

Torek, 14. 3. 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 13.45 Informacije — šport — Za krmilom.

Sreda, 15. 3. 13.45 Informacije — Za ljubitelje popevk.

Četrtek, 16. 3. 13.45 Informacije — Koroški kulturni dnevi.

Petek, 17. 3. 13.45 Informacije — Po sledeh starih šeg in navad.

Radio Ljubljana

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni noktur.

Sobota, 11. 3. 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Trije randoži — 12.40 Po domače z domačimi vižami — 14.10 Sobotna popoldne za mladi svet — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 Kitar v ritmu — 17.10 Grema v kino — 17.50 Ljubljanski jazz ansambel — 18.15 Iz operetnega sveta — 18.50 Pogovor z poslušalci — 19.15 Z ansambлом bratov Avsenik — 20.00 Mladinski radijski klub — 21.00 Zvoki godal — 21.25 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 12. 3. 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.48 Skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 Še pomnite, tovariši! — 10.25 Pesmi borbe in dela — 11.15 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Zvoki z velikimi zabavnimi orkestri — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Iz opernega sveta — 17.30 Radijska igra — 18.24 Lahka glasba domačih avtorjev — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.20 Godala za lahko noč — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 13. 3. 6.50 Rekreativna — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Cicibanov svet — 9.40 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Edvard Grieg: Variacije na staro norveško romanco — 12.40 Pihalni orkester na koncertnem odru — 14.10 Zbori Bedriča Smetane — 14.30 Voščila — 15.40 Iz del Johanna Straussa — 16.40 Z orkestrom Mantovani — 17.10 Ponedeljkova glasbena popoldne — 18.15 Lepe melodije — 19.15 S triom Jožeta Burnika — 20.00 Somrak bogov, glasbena drama — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Plesna glasba.

Torek, 14. 3. 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Opera matineja — 9.05 Kako in zakaj se oglašajo živali — 9.35 Slovenske narodne pesmi v raznih izvedbah — 12.10 Z godali in pihali — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.10 Glasbena tribuna mladih — 14.30 Ljubljanski jazz ansambel — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Oboist Božo Rogelj — 16.40 Festivalni orkester belgijskega radia — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torki nasvidenje — 18.45 Pata sodobne medicine — 19.15 Z ansambлом Borisa Franka — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Polica, radijska igra — 21.30 Koncert lahke glasbe — 22.15 Glasba angleških virginalistov — 23.15 Melodije za lahko noč.

Sreda, 15. 3. 6.50 Rekreativna — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.25 Zvoki iz musiclov — 9.40 Iz glasbenih šol — 12.10 Iz Orffove opere „Meseč“ — 12.40 Od vasi do vasi z domačimi vižami — 14.10 Zamejski zbori pojo — 14.30 Voščila

ZAHVALA

Ker nam ni mogoče, da bi se osebno zahvalili vsem tistim, ki so nam ob smrti naše nepozabne ljube matere

Elizabeth Schelander

pd. Tavžajinje v Želučah

izrekli ali pismeno izrazili svoje sožalje, darovali vence in cvetje ter se udeležili pogreba, kakor tudi onim, ki so blago pokojnico obiskovali v času njene težke bolezni, posebno sosedom, izrekamo tem potom prav iskren „Bog plačaj“.

Posebno se zahvaljujemo našem g. župniku Leopoldu Kasslu za vodenje pogreba iz Želuč v Bilčovs in za njegov tolažilni nagovor. Prav tako prisrčna zahvala moškemu zboru SPD „Bilka“ za petje na domu, na pokopališču in v cerkvi. Končno pa se zahvaljujemo tudi „Slovenskemu vestniku“ za verodostojni dopis v spomin naše matere.

Želuče, 4. marca 1972

Hanzi Schelander, sin
v imenu žalujoče družine

S SADNIMI DREVESCI IN GRMIČI

drevesnice

Marko POLZER

Vazar pri Št. Vidu v Podjuni

SO VSI ZADOVOLJNI!

PLANICA-72

V dneh od 24. do 26. marca letos bo na planiški skakalnici pod Poncami svetovno prvenstvo v smučkih poletih. Smučki poletj na planiški velikanki bodo šteli za prvo svetovno prvenstvo.

Organizatorji svetovnega prvenstva so priprave več ali manj že zaključili, tako da je pričakovati brezhiben potek velike športne prireditve. Turistično in avtobusno podjetje Kompas ima v predprodaji vstopnice in trikotnike za motorna vozila. Preskrbljeno je tudi za brezhiben dovoz obiskovalcev do planiške skakalnice. Posebni vlaki bodo vozili na Jesenice, odkoder bodo prepeljali gledalce z avtobusi v Planico. V soboto in nedeljo 25. in 26. marca bo enosmerni promet z Jesenic proti Planici dovoljen le v dopoldanskih urah, po končani prireditvi pa bo potekal promet enosmerno iz Planice proti Jesenicam. Kontrolne postaje za vstopnice in obvezne trikotnike za motorna vozila bodo na Jesenicah,

Slovenska mladina bo priredila 26. marca 1972 enodnevni izlet na 1. svetovno prvenstvo v smučkih poletih. Interesenti naj se javijo najkasneje do 20. marca na naslov: Slovenska mladina

Izlet v Planico

dina Celovec, Gasometergasse 10. Prevoz bo stal približno 30 šilingov na osebo. (Vstopnina v tej ceni ni zajeta). Čas odhoda bomo sporočili še pravočasno.

Prijava sprejemamo tudi na telefonsko številko (0-42-22) 32-5-50.

Slovenska mladina

v Kranjski gori in pri železniški postaji Rateče-Planica. Na Jesenicah bo glavna kontrola za avtobuse in potnike, ki bodo prišli z vlaki. Za vse tiste, ki si hočejo ogledati smuške polete od blizu, pa je posebno važno, da si pravočasno preskrbijo vstopnice, ki so že od ponedeljka naprej na razpolago v predprodaji pri vseh potencialnih uradih.

Svetovni rekord v smučkih poletih je postavil leta 1969 Nemec Manfred Wolf, ki je poletel na planiški velikanki 165 m daleč. Pri letošnji točnejši preiskavi so napravili senzacionalno odkritje: Wolfov skok iz leta 1969 so letos zmerili na 166 m.

4. POKAL KOŠUTE V SELAH

Slovensko športno društvo DSG Sele je minulo nedeljo organiziralo na smučičih pod Košuto 4. smučarsko tekmovanje za pokal Košute. Sodelovalo je 85 tekmovalcev, med katerimi je bila tudi koroška elita. Zmagovalec lanskega leta Reinhard Posautz je bil tudi letos najhitrejši na 1200 m dolgem veleslalomu, ki ga je postavil Tomaž Pristovnik. Drugo mesto je zasedel Wolfgang Metzger pred Herbertom Gagglom. Pri dekletih je zmagala Kornelia Geissler pred Inge Leutschacher. Zmagovalec je pozdravil selški župan Herman Velik, ki je pohvalil tudi športno društvo, ki je izvrstno pripravilo smučičiše.

SPORT NA KRATKO

Pretekli teden je bil na Jesenicah mednarodni turnir v keglanju na ledu. Poleg domačih ekip so se ga udeležile tudi ekipe Zvezne republike Nemčije in Avstrije. Nastopilo je 15 ekip, zmagala pa je ekipa BK Jesenice s 25 točkami pred BSG Rodenstock iz Nemčije (18). Tretje mesto je zasedlo moštvo ASKO Kotmara vas iz Koroške, ki je zbralo 18 točk.

Na nordijskih zimskih igrah v Lahtiju na Finskem je v smučarskih skokih pri juniorjih zasedel Zahomečan Karl Schnabl 2. mesto s skokoma 70,5 m in 74 m. Zmagal je Finec Anttila. V članski konkurenci je zasedel Avstrijec Reinhold Bachler odlično 10. mesto.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Avstrija 1

Sobota, 11. 3. 15.00 ORF-koncert — 16.00 Za otroke — 16.25 Veronika — 16.30 Abu, sin puščave — 17.00 Beatclub — 17.30 Za družino — 18.00 Tedenski obzorik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Posebej o kulturi — 18.55 Dobri večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Tri ženske okoli Daniela, veseloigra — 22.00 Šport — 22.30 Čas v sliki — 22.40 Napad Ogalala, film.

Nedelja, 12. 3. 16.00 Lolek in Bolek — 16.10 Črtasti avto — 16.45 Čarobni karusel — 16.50 Za družino — 17.40 Glasba razveseljuje — 18.05 Otrokom za lahko noč — 18.10 Tajnosti morja — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 Kraj zločina — 21.35 Elias Canetti bere iz „Komedije ničevosti“ — 22.25 Čas v sliki.

Ponedeljek, 13. 3. 18.00 Novo iz znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Mestni pogovori — 21.50 Pustolovskične gospoda Vidocqua — 22.45 Čas v sliki.

Torek, 14. 3. 18.00 Tečaj angleščine — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.55 Grof Luckner — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z življo in človekom — 21.05 Zaljubljeni hudič — 22.45 Čas v sliki.

Sreda, 15. 3. 10.00 Cejlon — 10.30 Kalendarj — 11.00 Železni Gustav — 16.30 Za otroke — 17.15 Čudežna gugalnica — 17.25 Antena — 17.45 Za družino — 18.00 Tečaj francoščine — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 Ljubi stric Bill — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.10 Literarno pospeševanje v Avstriji — 22.10 Čas v sliki.

Četrtek, 16. 3. 10.00 Efeus — 10.30 Na obisku pri Arnulfu Neuwirthu — 11.00 Uvod v elektronsko računalništvo — 11.30 Dunajska kotlina — 12.10 Mednarodne smučarske tekme — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.55 športni mozaik — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Išče se truplo, kriminalna groteska — 21.50 Čas v sliki.

Petek, 17. 3. 8.25 Mednarodne smučarske tekme — 10.00 Gradnja cerkva danes — 10.30 Ogrožitev zahodnega sveta — 12.00 Junakinje — 18.00 Ostani zdrav — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Oddaja zvezne gospodarske zbornice — 18.55 Junak westerna — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Senzacija pod cirkuško kupolo — 21.10 Novinarski razgovor — 22.10 Čas v sliki — 22.20 Priznanje neke noči, film.

Avstrija 2

Sobota, 11. 3. 15.00 Evropsko prvenstvo v atletiki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.15

Vzgoja — 20.15 Junakinje, veseloigra — 21.55 Tele-reprize.

Nedelja, 12. 3. 13.00 Evropsko prvenstvo v atletiki — 18.30 Ursula Schult bere iz del Ingeborge Bachmann — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.50 Nedelja v Beogradu — 20.00 Šola staršev — 20.10 Vzgoja — 20.15 Spoznate melodijo? — 21.15 Tele-reprize.

Ponedeljek, 13. 3. 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Zgodovina pod našimi nogami — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Zgodbe z Dunaja, za 80-letnico rojstva Josefa Weinheberja — 21.10 Hermelin — 21.40 Tele-reprize.

Torek, 14. 3. 18.30 Na obisku pri Arnulfu Neuwirthu — 19.00 Geografski sprehodi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Zadeva Jägerstätter — 23.05 Tele-reprize.

Sreda, 15. 3. 18.30 Dunajska kotlina — 19.00 Uvod v elektronsko računalništvo — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Enaindvajset, quiz — 21.00 Lopovi proti lopovom — 21.50 Tele-reprize.

Četrtek, 16. 3. 18.30 Ogrožitev zahodnega sveta — Turki — 19.00 Song Contest 1972 — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 iz medicinske šole — 20.45 Danavska ženica — 21.30 Tele-reprize.

Petek, 17. 3. 18.30 Na obisku pri Kristini Lavant — 19.00 Uvod v elektronsko računalništvo — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Viharna dvajset leta — 21.55 Tele-reprize.